

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Қадрли ватандошлар!

Сиз, азизларни, кўпмиллатли бутун халқимизни **8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кун** билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Конституция миллий давлатчилигимиз, суверенитетимиз, шу кунга қадар эришган барча ютуқ ва марраларимиз, демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш йўлидаги саяё-ҳаракатларимизнинг мустақкам пойдевори ҳисобланади. Асосий Қонунимизнинг жонажон Ўзбекистонимиз тараққиётидаги бекиёс аҳамиятини юксак қадрлаймиз.

Албатта, бу йилги байрам ижтимоий-сиёсий ҳаётимизда, мамлакатимиз ривожига алоҳида маъно-мазмунга эга. Бу, аввало, шу йил **30 апрелда** миллий тарихимизда биринчи марта умумхалқ референдуми асосида Конституциямиз янги таҳрирда қабул қилингани билан боғлиқ, десак, айна ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ҳеч шубҳасиз, том маънода халқчил қомус бўлган **Асосий қонунимиз** Янги Ўзбекистонни барпо этишга қаратилган кенг қўламли **ислохотларимиз ортага қайтмаслигининг мустақкам ҳуқуқий кафолати** бўлиб хизмат қилади.

Янги таҳрирдаги Конституциямизда **Ўзбекистоннинг беш устуни, яъни суверен, демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий давлат** экани қатъий белгилаб қўйилди, унинг мазмуни тубдан такомиллаштирилиб, янги боб ва моддалар билан бойитилди.

Биз ўз олдимизга қўйган эзгу мақсадларга етишда Асосий қонунимизда муҳрланган барча қоида ва тамойилларни амалга оширмақдамиз. Жамиятимизда Конституция ва қонун устунлигини таъминлаш, **давлат органлари фаолиятини янгида конституций-ҳуқуқий шароитга мос ҳолда йўлга қўйишнинг аҳамиятини** чуқур англаган ҳолда, бу борада тизимли

ишларни бошладик. Хусусан, Асосий қонунимиздан келиб чиқиб, амалдаги қонунларимизни янги конституцийвий нормалар билан уйғунлаштириш юзасидан жадал ишлар олиб борилмақда.

Бу ҳақда сўз юритганда, қисқа муддатда **30 дан зиёд** қонун ва қонуности ҳужжатлари янги таҳрирдаги Конституцияга мувофиқлаштирилганини таъкидлаш лозим.

Конституция ва қонун устунлиги тамойили — бу барқарор тараққиётнинг асосий мезони. Сўнгги йилларда барча ислохотларимизни айна шу тамойил асосида амалга оширдик.

Юртимизда ялпи ички маҳсулот ҳажми охириги 6 йилда **1,5 мартадан** ортиқ, тадбиркорлар сони **2 баробар** ва саноатдаги ўсиш **40 фоиздан** зиёд ошгани бунга яққол тасдиқлайди.

Шунингдек, жорий йилда ижтимоий соҳага ажратилган маблағлар **134 триллион сўмни** ташкил этиб, **2016 йилга** нисбатан **5,6 баробар** кўпайди.

Кенг қўламли ва тизимли ислохотларимиз натижалари халқро майдонда ҳам кенг эътироф этилмақда. Жумладан, Ўзбекистон **Коррупцияга мурасасиз муносабат бўйича халқро индексда 32 поғонага, Матбуот эркинлиги** индексиде **28 поғонага, Ҳуқуқ устуворлиги** индексиде **13 поғонага** кўтарилди.

Азиз дўстлар! Биз инсон қадр-қиммати ва манфаатларини таъминлаш бўйича бошлаган ислохотларимизни янги конституцийвий маконда янада қатъий давом эттираемиз. Халқимизнинг хоши-иродасига биноан **Асосий қонунимизда ўз аксини топган тамойилларни** тўлиқ рўёбга чиқаришимиз ва **ҳаётимизнинг ажралмас қисмига** айлантиришимиз лозим.

Шу муносабат билан олдимизда турган энг муҳим устувор вазифаларни қайд этмоқчиман.

Биринчидан, Конституциямизда халқ давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаидир, дейилган. Ана шу қоидадан келиб чиқиб, фуқароларнинг давлат ва жамият бошқарувидаги иштирокини кенгайтиришга қаратилган ислохотларимиз изчил давом эттирилади.

Иккинчидан, Конституцияни жамият ҳаётининг барча жабҳаларида тўғридан-тўғри ва бевосита қўллаш амалиётига ўтишимиз зарур. Шундагина халқимиз Асосий қонунимизнинг ҳаётбахш кучи ва таъсирини теран ҳис этади.

Бу борада барча давлат идоралари, жумладан, судлар фаолиятида конституцийвий нормаларни тўғридан-тўғри қўллашни жорий этиш бўйича амалий чоралар кўрилади.

Учинчидан, суд-ҳуқуқ ислохотлари янги конституцийвий маконга уйғунлаштирилади. Бу жараёнда суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга йўналтириш устувор вазифа бўлиб ҳисобланади.

Тўртинчидан, ҳуқуқий таъсир чораларини қўллашда мутаносибликни таъминлаш бўйича конституцийвий принципни рўёбга чиқариш мақсадида қонун ҳужжатларидаги **150 дан** ортиқ ана шундай чоралар тўлиқ қайта кўриб чиқилади. Жумладан, айрим қилмишларни жиноятлар тоифасидан

чиқариш ва жазо турларини ўзгартириш, фуқаровий-ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган маъмурий жавобгарликни бекор қилиш борасида ҳуқуқий ислохотлар амалга оширилади.

Бешинчидан, Конституциямизда қатъий белгилаб қўйилганидек, инсоннинг шаъни ва қадр-қиммати дахлсиз бўлиб, унинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига зид келадиган ҳар қандай ҳаракатларга қарши курашиш, ҳеч шубҳасиз, энг долзарб вазифаларимиздан биридир.

Ушбу йўналишда асосий эътиборимиз бундай ҳолатларнинг олдини олишга қаратилган самарали ҳуқуқий механизмларни жорий этишга, шунингдек, **Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили, Болалар оғибодсман** ва бошқа инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар фаолиятини такомиллаштиришга қаратилади.

Олтинчидан, барча ислохотларимизда инсон ва унинг манфаатлари марказий ўринда туриши ва халқимиз фаровонлиги ҳамда қулай ҳаёт кечиршини таъминлаш давлат органлари учун бош мақсад бўлиши лозим. Сўнгги йилларда шу мақсадда **300 га** яқин давлат хизматлари тўлиқ рақамлаштирилди ва аҳолига **50 миллиондан** ортиқ хизматлар кўрсатилди.

Шу боис, фуқаро ва давлат ўртасидаги муносабатларда мавжуд бюрократик тўсиқларни кескин қисқартириш ҳамда ушбу жараёнлардаги коррупцийвий омилларни барнараф этиш бўйича ишларни изчил давом эттиришимиз керак.

Еттинчидан, биз **“Янги Ўзбекистон — маърифий жамият”** концепцияси асосида конституцийвий таълим масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратмоқдамиз. Парламент томонидан **Конституцияни ўқиб-ўрганиш бўйича Миллий фаолият** дастури қабул қилинди. Асосий қонунимизни ўрганишни болалар боғчасидан бошлаш, барча даражадаги таълим муассасалари, аҳолининг турли қатламлари, айниқса, давлат хизматчилари ушбу жараёнга тўлиқ жалб этилиши лозим. Шунинг учун **давлат хизматига ишга киришда Конституция асослари бўйича имтиҳонлар ўтказиш тизими** амалда татбиқ этишимиз зарур.

Саккизинчидан, Конституция ва қонун устунлигини таъминлашда давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг

жамоатчилик олдидаги ҳисобдорлигини ошириш муҳим аҳамиятга эга. Бу масалада фуқаролик жамияти институтларини қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор берамиз. Хусусан, сўнгги йилларда нодавлат нотижорат ташиқлотларнинг сони қарийб **40 фоизга** ошди ва уларни қўллаб-қувватлашга **700 миллиард сўмдан** ортиқ маблағ йўналтирилди.

Шу билан бирга, фуқаролик жамиятининг муҳим шартли бўлган жамоатчилик назоратини кучайтиришимиз лозим ҳамда нодавлат нотижорат ташиқлотлари, оммавий ахборот воситалари фаолиятини қўллаб-қувватлаш ҳамда ижтимоий ҳамкорликни чуқурлаштириш бўйича аниқ амалий чораларни кўришда давом этаемиз.

Азиз ва муҳтарам ватандошлар! Дунёнинг турли минтақаларида **зиддият ва қарама-қаршиликлар, қуроли тўқнашувлар** тобора авж олиб бормоқда. Олдимизда янги-янги муаммолар пайдо бўлмоқда. Ҳозирги ўта мураккаб ва таҳликали вазиятда барчамиз янада бирлашишимиз керак. Танлаган йўлимиздан қатъий олға боришимиз зарурлигини асрлар давомида қўллаб оғир синов ва машаққатлардан муносиб ўтган мард ва донишманд халқимиз албатта яхши тушунади.

Аминман, Ўзбекистон Республикасининг **янгилашган Конституцияси биз учун бу йўлда улкан ишонч, куч-ғайрат ва илҳом манбаи** бўлиб хизмат қилади. Биз Асосий қонунимизга таянган ҳолда, мана шундай ноёб Конституцияимизнинг асосий ижодкори бўлган **кўпмиллатли, бағрикенг ва олижаноб халқимиз** билан бирга улкан мақсадларимизга албатта етамиз!

Янги Ўзбекистонни барчамиз биргаликда барпо этаемиз! Сиз, азиз ватандошларимни Конституция кун билан яна бор чин дилдан қутлаб, ҳаммангизга сиҳат-саломатлик, хонадонларингизга тинчлик-хотиржамлик, файзу барака тилайман.

Барча эзгу ишларимизда Яратганинг ўзи мададкор бўлсин! Юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо, халқимиз омон бўлсин!

Шавкат МИРЗИЁЕВ, Ўзбекистон Республикаси Президенти

8 ДЕКАБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

ЯНГИЛАНГАН КОНСТИТУЦИЯМИЗНИНГ ИЛК БАЙРАМИ

миллий қувватланиш асосини англатади

Дунё ўзгариб бормоқда. Инсоният тамаддуни тарихий ўзанлари томон қайтаётгани ҳам бор гап. Бундай воқеалар минтақалар, қитъаларо муносабатларни бир оз шошириб қўяётгани бугун ҳеч кимга сир эмас. Булар — кишини мулоҳаза юритишга, фикрлашга ундайдиган жиҳатлар. Ўйлашимча, мақоламиз давомида хали бу мавзуга бир-неча бор мурожаат қиламиз.

Ҳозир эса сиз — азиз ўқувчиларимизни миллий жамиятимизнинг узоқ вақт давомида қотиб турган догматик кифёси қанчалик тез суръатларда ўзгариб бораётгани ҳақидаги мушоҳадага чорламоқчимиз.

Тарих битикни яхши кўради. Унинг саҳифалари сабоқ ва хулосаларга тўла. Агар хотира дафтаримизни варрақласак, хали сарғайиб улгурмаган саҳифаларида кўп йиллар мобайнида фақат моддият гами билан яшаб келган жамиятимиз манзаралари кўз олдимиздан ўтаверади.

Масалан, яқин-яқингача қишлоқ ва шаҳар ҳаёти тубдан фарқланарди. Қишлоқ одамлари шаҳарга келишдан чўчирди, шаҳарликлар қишлоқ ҳаётига ачинаш ҳисси билан қарарди.

Чунки тараққиёт қишлоқларни эмас, кўпроқ шаҳарларни қамраб олган эди. Лекин ҳар икки томон ҳам иқтисодий имконларини ошириш, рўзгорини бутлаш қайғусида яшарди.

Уйлаб кўрсак, Европа ёки Шарқий Осиё давлатлари тафаккур нигоҳини бошқа сайёраларга қаратиб турган бир пайтда, биз ҳаёт ташвишларини муҳокама қилишдан, ўзаро баҳслашишдан нарига ўтмабмиз.

Аммо кейинги йилларда мамлакатимиз, халқимиз ҳаётида кузатилаётган тарихий ўзгаришлар, катта эврилишлар барчамизни янги мушоҳадалар сари чорламоқда.

Чунки бугун дунё мафкуравий харитасида **“Янги Ўзбекистон руҳи”** пайдо бўлди. Халқимиз

“Янги Ўзбекистон орзуи” билан яшаётми. Дунёқарашимиз тамомил бошқача тус олди, энди маиший муаммолардан қўтилиб, жамиятдаги катта-катта масалаларни ҳал қилиш сари аҳд қилдик. Давлат бошқарувида иштирок эта бошладик, ҳақиқий маънода фуқаролик жамияти қуришга киришдик. Халқимизда бирдамлик руҳи жўш урмоқда.

Давоми 3-бетда

ХОРИЖИЙ ЭКСПЕРТЛАР ФИКРИ

Янги Ўзбекистонни, ислохотлар мамлакатини ва кучли иқтисодий давлатни барпо этиш йўлида

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганнинг 31 йиллиги муносабати билан хорижий экспертлар ва Марказий Осиё бўйича мутахассислар ўз фикрларини билдирмоқда.

Януш ПЕХОЧИНСКИЙ, “Польша-Осиё” савдо-саноат палатаси раиси, собиқ Бош вазир ўринбосари:

— Конституция қабул қилинган кунни ўзгача байрам сифатида нишонлаётган дўст ва меҳнаткаш Ўзбекистон халқини табриқлайман.

Ушбу буюк қонун — янги Ўзбекистонни, ислохотлар мамлакатини ва кучли иқтисодий давлатни барпо этди.

2023 йил якунларига кўра, мамлакатингизда глобал иқтисодий ўсиш ўртача кўрсаткичдан 2 баробар ва Европа Иттифоқининг даромад ўсиши ўзгармай қолаётган 10 та мамлакатга қараганда 5 баробар кўп бўлмоқда.

Ўзбекистон Конституциясига киририлган ўзгаришлар, ҳамкорликнинг янги шартлари тўғрисидаги маълумотлар бизга алмашинув ва ҳамкорлик даражасини ошириш, мамлакатингизга инвестицияларни, шунингдек, маҳсулотингизни харид қилишни кўпайтириш учун янги туртки беради.

Давоми 2-бетда

10 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси қабул қилинган кун

ОЛАМНИ МАҲЛИЁ АЙЛАГАН ДИЁР

Халқимизнинг азалий орзулари, эзгу ниятлари ва бугунги ҳаёти мазмунини акс эттирган мадҳиямиз 32 йилдирки, ҳар тонгимизга шукроналик туйғусини кунимизга шуқуқ улашиб келаяпти. Зеро, мадҳия мустақиллигимизнинг матн ва мусиқа уйғунлигидаги гўзал ифодасидир.

Бу улғувор қасидани қуйлагандагина эмас, тинглаганда ҳам қалбимизда беихтиёр умидбахш туйғулар жунбушга келиб, тўлқинланиб кетаверамиз. Негаки, кўз олдимизда меҳмондўст, эзгу ниятли халқимиз, юртимиз жамоли,

ўтмиши, бугуни ва ёруғ эртаси гавдаланиб туради.

— Президентимизнинг хорижий давлатларга сафарлари давомидаги олий даражадаги учрашувлар чоғида, спортчиларимиз халқро мусобақаларда голибикни

қўлга киритган пайтларида Ўзбекистон мадҳияси чалиниб, байроғимиз кўтарилганда вужудимизни ёқимли титроқ чулғайди, кўзларимизга ёш қалқийди, — дейди Республика Маънавият ва маърифат маркази раҳбари Минчоқиддин Ҳошимов. — Бу ҳолни тушунириб, ифодадаб бериш қийин. Лекин аминманки, бу туйғу нима эканини Ўзбекистонни жон дилдан севувчи фарзандлари яхши англайди, юракдан туйади.

Давоми 2-бетда

ШАРХ

ХАЛҚИМИЗГА ХОС БАҒРИКЕНГЛИК НАМУНАСИ

Куни кеча Президентимиз Конституция қабул қилинганининг 31 йиллиги муносабати билан давлатимиз юритаётган инсонпарварлик сиёсатининг амалий тасдиғи сифатида “Жазо муддатини ўтаётган, қилмишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган бир гуруҳ шахсларни афв этиш тўғрисида” ги фармони имзолади. Фармонга мувофиқ, 334 нафар шахс афв этилди.

Хужжатда озодликка чиққан шахсларни оиласи ва яқинлари бағрига қайтариш, ижтимоий ҳаётга мослашиб, фойдали меҳнат билан шуғулланиши, соғлом турмуш тарзини йўлга қўйиб, жамиятда муносиб ўрин топиши учун уларга кўмак бериш бўйича вазифалар ҳам белгиланган. — Мазкур фармон улкан сиёсий-ҳуқуқий аҳамиятга эга ҳужжат бўлди, — дейди Сенат аъзоси Маҳмуд Парпиев. — Бунинг замирида инсонпарварлик гоёси ётибди. Бу, шубҳасиз, адашган, лекин адашганини англаб етган кишиларга яна бир имкон бериш, уларнинг жамиятдаги макъеи, оиладаги ўрнини қайта тиклаб олиши учун шароит яратиш, мамлакатимизда илгари сурилатган “Инсон кадри учун” гоёси амалда ифодасини топаётгани далилидир.

Белгиланганидек, афв этилган шахсларнинг 34 нафари асосий жазодан тўлиқ озод этилди, 249 нафари жазони ўташдан муддатидан илгари шартли озод қилинди, 6 нафарининг озодликдан маҳрум этиш жазоси енгилроғига алмаштирилди. Шунингдек, 45 шахсга тайинланган озодликдан маҳрум этиш жазосининг муддатлари қисқартрилди.

Озодлик инсонга берилган энг буюк неъматлардан бири. Унинг қадрини билиб-билмай жиноят содир этган ва бугун қилмиши сабаб панжара ортида турганлар жуда яхши англайди. Бир лаҳза бўлса-да ўз уйида,

ота-онаси ва фарзандлари бағрида бўлиш улар учун энг катта орзу.

Наманганлик Ҳ.Исмоилов ҳам Конституция байрамни ўз уйида, оиласи бағрида нишонлайдиган бўлди. Бу йил 20 ёшга қадам қўйган йилгит онасининг ишонган тоғи эди. Аммо биргина хато уни панжара ортига етаклади. Ҳозир қилмишидан чин дилдан пушаймон бўлаётган Ҳожиакбар мударридан икки йил олдин озод ҳаётга қайтмоқда.

— Қилган жиноятимдан чин дилдан пушаймонман. Бу қилган ишим шаъминга тушган доғ бўлди. Афв тўғрисидаги фармон билан озодликка чиқиб кетяпмиз, — дейди Ҳ.Исмоилов. — Бу давр мобайнида озодликда бўлганимда, қанчадан-қанча ютуқларга эришган бўлардим. Афсуски, яхши кунларимни панжара ортида ўтказишга тўғри келди. Мен бу ердалигимда отам оламдан ўтди. Энди онамнинг орзуларини рўёбга чиқариш ҳаракатида бўламан. Қайтиб бо йўлга кирмайман.

Ҳеч ким яқинларини ўзидан йироқда, тутқунликда кўришни истамайди. Оила, қадрдонлар даврасида ўтган ҳар бир кун, ҳар лаҳза байрам. Шу боис, ота-онаси ва фарзандлари бағрига қайтаётган бу инсонларнинг ҳаяжонини тушуниш мумкин. Улар бу ердан озодлик, эркинликнинг қадрини юз карра зиёдроқ англаб чиқяпти.

Сурхондарёлик Р.Шерматова ҳам бир неча йилларни фарзанди

Ф.Шоймардонов йўлига кўз тикиб кунни тунга, тунни кунга улаб ўтказди. Афв этиш тўғрисидаги фармон билан унинг фарзанди ҳам кечирилиб, оиласи, онаси бағрига қайтди.

— Бу бағрикенгликдан бошимиз кўкка етди, — дейди Р.Шерматова. — Байрам арафасида оиламиз ҳам, кўнглимиз ҳам тўлди. Фарзандим энди ҳаётда тўғри йўлни танлаб, жамиятимизга хизмат қилади, афвнинг қадрига етиб, бу ишонччи оқлайди, албатта.

“Афв этилганлар бундан кейин нафақат оила аъзолари, балки маҳалладошлар, умуман, кенг жамоатчилик эътиборида бўлади. Фармонда афв этилган шахслар ижтимоий ҳаётга мослашиб, фойдали меҳнат билан шуғулланиши, соғлом турмуш тарзини йўлга қўйиб, жамиятда муносиб ўрин топиши учун уларга кўмак бериш мақсадида масъул вазирлик ва идораларга тегишли топшириқлар берилди.

Аслида, осойишта кунларнинг қадрига етиш учун хатога йўл қўйишга ҳожат йўқ. Аммо зулматни бошидан кечирган инсон ёруғ кунларнинг қадрига кўпроқ етади. Бугун тузалиш йўлига ўтган бу юртдошларимиз олдида эса билдирилган ишонччи оқлаш, юртга муносиб фарзанд бўлиш вазифаси турибди.

Лутфулла СУВОНОВ, “Янги Ўзбекистон” мухбири

10 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси қабул қилинган кун

ОЛАМНИ МАҲЛИЁ АЙЛАГАН ДИЁР

Бошланғич 1-бетда

Мадҳия хусусида сўз кетар экан, аввало, бу муқаддас кўшиқ Абдулла Орипов ва Мутал Бурхоновдек икки буюк ижодкорнинг гўзал ижод маҳсули эканини айтмоқ жоиз.

Ёш авлод қалбига давлат рамзларига чексиз муҳаббат туйғусини сингдираётганимизда, ҳар бир давлатнинг мадҳияси ўша халқнинг орзу-умидлари, озодлигидан дунёга акс садо бериб туриши, Ўзбекистон мадҳияси ҳам ҳеч қимдан кам эмаслигимиз ва кам бўлмаслигимизни намоён этишини алоҳида таъкидлашимиз керак.

Юксак ватанпарварлик туйғусини мужассам этган мадҳиямиз бугун таълим масканларида ёш авлоднинг Ватанга муҳаббат руҳида камол топишига хизмат қилмоқда. Болалар боғчасига борадиган ёки эндигина мактаб партасига кўникаётган дилбандларимиз улугвор кўшигимизни гурур билан куйласа, ҳаяжонга тушамиз.

— Мактабимизда ўтказиладиган ҳар бир тадбир давлатимиз мадҳияси билан бошланади. Шунинг учун мадҳия ихросисиз тадбирни тасаввур ҳам қила олмайман, — дейди пойтахтимиздаги 41-умумтаълим мактаби директори Гулназа Музафарова. — Техник сабабларга кўра, мадҳиямизни баралла янграйтиш имкони бўлмай қолса ҳам хавотирга ўрин йўқ. Ўқувчиларимиз жўрликда маромига етказиб қуйлаётганидан қувонаман. Келажакимиз ворисларини давлат рамзларини ҳурмат қилишга ўргатар эканмиз, айниқса, мадҳия янграётган пайт ўзини қандай тутишига эътибор қаратишимиз зарур. Бу кўшиқ айтилаётган чоғ қондаларга рияз қилмайдиган айрим ёшлар бир нарсани билиши шарт.

“Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси тўғрисида” ги қонуннинг 7-моддасида мадҳия кўпчилик ҳузурида ижро этилганда, агар қонунчиликда бошқача қоида белгиланмаган бўлса, ҳозир бўлган кишилар мадҳияни тик туриб ва ўнг қўл қафтини кўкракнинг чап томонига қўйиб, ҳарбий ёки давлатнинг бошқа хизматидаги махсус кийимдаги шахслар эса қўлини бош кийимига қўйиб тинглайди. Агар мадҳиянинг ижро

“ЕШЛАР, ВОЯГА ЕТАЁТГАН ФАРЗАНДЛАРИМИЗ, КИЧИК МАКТАБ ЁШИДАГИ ВА ҲАТТО МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ТАРБИЯЛАНАЁТГАН БОЛАЛАРГА МАДҲИАНИНГ МАЗМУНИНИ ЧУҚУР СИНГДИРИШИМИЗ КЕРАК. ТОКИ УЛАР ВАТАН ДЕГАН ТУШУНЧАНИ ЮРАККА ЧУҚУР ЖО ЭТТАН, УНИНГ ҚАДР-ҚИММАТИНИ ҲАР НАРСАДАН УСТУН ТУТАДИГАН, МАДҲИЯ ЯНГРАГАНДА ИЧ-ИЧИДАН ФАҲР ТУЯДИГАН ВА ЎЗИ МАНСУБ БЎЛГАН ЮРТ, ЭЛГА ФАҚАТ ЯХШИЛИКЛАР ТИЛАЙДИГАН, ИНСОНЛИК НОМИГА МУНОСИБ БЎЛИШГА ИНТИЛАДИГАН АВЛОД ЎЛАРОҚ КАМОЛГА ЕТСИН.

этилиши давлат байроғи кўтарилиши билан биргаликда амалга оширилса, ҳозир бўлган кишилар унга юзи билан бурилади, дейилган.

Ёзувчилар уюшмаси ўқув-методика ва ҳарбий ватанпарварлик бўлими бошлиги Маъмура Зоҳидова мадҳиямиз билан боғлиқ самимий фикрларини билдирди, бундай деди:

— Давлатимиз мадҳияси жаҳондаги энг тантанавор мадҳиялардан биридир. У миллатимизнинг маънавий дунёсини ўзида ифодалаган. Мадҳиямизни тингланганда киши ўзининг шу Ватанга дахлдорлигини ҳис қилади. Ақдоқлар қаҳриқлар кулоғинг остида жаранглаётгандай бўлади. Шоир мадҳиянинг матнини ниҳоятда халқчил яратган. Ҳар сатри тугал бир ном. Мадҳиямиздаги сатрлар билан кўплаб тантаналарни, маънавий кечаларни номлаймиз. Жумладан, “Аҳдоқлар мардона руҳи сенга ёр”, “Оламини маҳлиё айлаган диёр”, “Яшнагай илму фан, ижод”, “Серқуёш, хур улкам”.

Ёшлар, вояга етаётган фарзандларимиз, кичик мактаб ёшидаги ва ҳатто мактабгача таълим ташкилотларида тарбияланаётган болаларга мадҳиянинг мазмунини чуқур сингдиришимиз керак. Токи улар Ватан деган тушунчани юракка чуқур жо этган, унинг қадр-қимматини ҳар нарсадан устун тутадиган, мадҳия янграганда ич-ичидан фаҳр туядиган ва ўзи мансуб бўлган юрт, элга фақат яхшилиқлар тилайдиган, инсонлик номига муносиб бўлишга интиладиган авлод ўлароқ камолга етсин.

Эртанимиз эгалари давлатимиз рамзларининг ҳар бири, хусусан, мадҳиямиз

ҳам шунчаки яралиб қолмагани, қанча чиғирқдан ўтиб, танловлар асосида танланганини билиши зарур. Бу уларнинг суверенитетимиз тимсолларига ҳурматини оширишда муҳим омил бўлади. Шу ўринда халқимизнинг сеvimли шоири Абдулла Ориповнинг турмуш ўртоғи Ҳанифа аянинг қуйидаги гапларини такрор ёдга олиш ўринли бўлаверди:

— Эртага сессия бўладиган кун, мамлакатимиз мадҳияси танланганда. Мутал ака кириб келди. Абдулла ака билан мадҳиянинг мусиқага тушмаётган сўзлари устида ишлашлари керак эди. Обдон ишладилар. Уша куни тонг саҳарга қадар уларнинг хизматида бўлиб, битта сўз учун қанча вақт сарфланишига гувоҳ бўлганман. Болаларимиз ҳам ухлагунига қадар жўр бўлиб қуйлаб кўрди. Қизим мусиқасини чалиб, жўр бўлди. Умуман, бутун оиламиз ҳаяжон билан Абдулла аканинг мадҳияси танловдан ўтишини истадик. Энг қизиги, “Оламини маҳлиё айлаган диёр” сатри “Оламини ўзига қаратган диёр” тарзида эди. “Ўзига қаратган” сўзлари ҳеч мусиқага тушавермади. Ниҳоят, саҳарга яқин унинг “маҳлиё айлаган” деган муқобили топилди. Танлов натижаси эса биз кутгандек бўлиб чиқди.

Ҳа, аллақачон эътироф этилганидек, мадҳиямизнинг ҳар бир сатри, ҳар бир сўзи залворли, улугвор, мусиқаси шижоатли. Бу эса “Улуг халқ қудрати жўш урган замон”нинг боқийлигига ишорадир.

Муножат МҲМИНОВА, “Янги Ўзбекистон” мухбири

МУНОСАБАТ

АСОСИЙ ҚОНУННИНГ БЕВОСИТА АМАЛ ҚИЛИШИ

СУДЛАР ФАОЛИЯТИДА ҚАНДАЙ АҲАМИЯТГА ЭГА?

Конституциямизга бевосита амал қилиши тамойили асосида киритилган муҳим ўзгариш ва қўшимчалардан кўзланган пировард мақсадлардан бири, аввало, инсон ва фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини олиий қонун даражасида янада мустаҳкамлаш, мамлакатда конституциявий тартибот ва қонунийликни, унинг давлат идоралари фаолиятида, ҳар бир фуқаро ҳаётида тўғридан-тўғри амал қилишини таъминлашдан иборат.

Абдуқайом МАҲҚАМОВ, Қашқадарё вилояти суди раиси

Асосий қонунимизнинг бевосита амал қилиши судлар фаолиятида ҳуқуқий жиҳатдан қандай аҳамият касб этади, бу борада хорижий мамлакатлар тажрибасининг ўзига хос жиҳатлари нимада? Нима учун суд ҳужжатларини кодекслар ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар билан асослаймизда, Конституцияни тўғридан-тўғри қўлламаймиз?

Аввало, бу борада жаҳон давлатларининг конституцияшунослик амалиётига назар ташласак, Конституциянинг давлат ичиде амал қилиши (қўлланилиши) юзасидан икки хил назарий ёндашув мавжудлигини кайд этиш лозим. Биринчи ёндашув Бош қонуннинг ҳуқуқни қўллаш амалиётида бевосита амал қилиши бўлса, иккинчиси унинг билвосита қўлланилишидир. Албатта, ҳар иккала ёндашув ҳам Конституциянинг устунлигини, бошқа ҳеч қандай норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар унга зид келиши мумкин эмаслигини эътироф этади.

Кўплаб хорижий мамлакатлар судларининг одил судлов соҳасида ҳуқуқни қўллаш амалиётида Конституциянинг бевосита амал қилиши, суд қарорларида тўғридан-тўғри қўлланилиши алоҳида эътиборга моликдир. Шу нуқтаи назардан қараганда, Бош қонунимизга киритилган демократик ўзгариш ва қўшимчалар ҳам мазмуни ва аҳамиятига кўра, одил судловни амалга оширишда, ҳуқуқни қўллаш амалиётида соҳа вакиллари зиммасига катта масъулият юклаши баробарида жамият ҳаётида Конституциянинг бевосита амал қилишини, унинг устуворлигини таъминлашдек вазифани ҳам юклайди. Зеро, ҳанузгача миллий суд амалиётида Конституцияни қўллаш, суд ҳужжатларини (ҳал қилув қарори, ҳукм, қарор) нафақат жорий қонунлар, балки конституциявий нормалар билан ҳам асослаш суд статистикасида деярли учрамаганди.

Эътиборли жиҳати шундаки, “Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси олиий юридик кучга эга бўлиб, тўғридан-тўғри амал қилади ва Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудида қўлланилади”, деган норма бежиз киритилмаган. У Бош қонунимизнинг барча давлат идоралари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятида бевосита амал қилиши ва қўлланилиши лозимлигини назарда тутмоқда. Ҳолбуки, суд давлат ҳокимиятининг алоҳида ва мустакил тармоғи сифатида суд ҳужжатларида Конституцияни бевосита қўллаш орқали уни ҳаракатга келтирувчи, конституциявий ҳуқуқ тартиботни мустаҳкамловчи ягона ва олиий органдир.

Шундай экан, суд ҳужжатларида Бош қонунимизда қафолатланган инсон ҳуқуқларига оид нормалар тўғридан-тўғри кўрсатилиши, суд қарорларини Конституция билан асослаш амалиётига ўтиш фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва тафаккурини юксалтириши билан бирга, жамиятда Конституция ва қонунларга ҳурматда бўлиш масъулиятини ҳам бирдек ошириши шубҳасиз.

ХОРИЖИЙ ЭКСПЕРТЛАР ФИКРИ

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ, ИСЛОҲОТЛАР МАМЛАКАТИНИ ВА КУЧЛИ ИҚТИСОДИЙ ДАВЛАТНИ БАРПО ЭТИШ ЙЎЛИДА

Бошланғич 1-бетда

Биз поляклар, айниқса, янги, замонавий иқтисодиёт, замонавий давлат қуриш қанчалик қийин эканини яхши биламиз. Ўзбекистон Президентининг оқилона сиёсати туфайли ҳамма ҳаракатлар аниқ режа асосида тўғри амалга оширилмоқда. Бу борада “Ўзбекистон — 2030” стратегияси жуда муҳим аҳамиятга эга.

Уйлайманки, келаси йили Варшава ва Тошкент ўртасида йўлга қўйиладиган тўғридан-тўғри авиакатновлар натижасида Ўзбекистонга ташриф буюрадиган сайёҳлар сони бу йилгига қараганда 2-3 баробар ошади. Конституциянгизда ҳукумат ва

халқ ўртасидаги демократик муносабатлар гоят қизиқарли ифодаланган. Бу жуда муҳим омил.

Кемал Явуз АТАМАН, тадқиқотчи ва ёзувчи (Туркия):

— 8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кун Ўзбек халқи томонидан кенг нишонланмоқда. Бу йил қардош Ўзбекистоннинг Асосий қонунини учун жуда муҳим йил бўлди. Конституцияга ўзгаришлар киритиш бўйича референдум ўтказилиб, унинг матни 65 фойизга янгилади, ҳар жиҳатдан умуммиллий ҳуқуқий нормаларни қамраб олди. Ўзбекистонда барча фуқаролар тенг ҳуқуқ ва эркинликларга эгаллиги, қонун олдида баробарлиги мустаҳкамлаб қўйилди.

Шу ўринда қайд этиш керакки, бугунги Ўзбекистон замини кўплаб олим ва уламо-лар учун бешик бўлган. Бундан ташқари, ушбу замин ҳуқуқий давлатчилик ривожига ва умуминсоний таълимоларнинг юзага келишида ҳам катта роль ўйнаган. Инчунин, янги Ўзбекистон ушбу тарихий меросни замон билан ҳамнафасликда ҳаётга татбиқ этиб келаётир.

Янгиланган Конституциянинг муҳим хусусиятларидан бири, бу — илм-фан, санъат ва таълим соҳаларига катта эътибор қаратилганидир. Унда, шунингдек, ёшлар ва аёллар ҳуқуқлари ҳам янада мустаҳкамланган.

асослини билан муҳим аҳамиятга эга.

“МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИНТАҚАСИНИНГ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШИ УЧУН КОНСТИТУЦИЯ МОДАЛАРИ ЎЗБЕКИСТОН БАРЧА ДАВЛАТЛАР, БИРИНЧИ НАВБАТДА, ҚЎШНИ МАМЛАКАТЛАР БИЛАН ТИНЧЛИКСЕВАР ВА ДЎСТОНА СИЁСАТ ЮРИТИШИ, ТАШҚИ СИЁСАТИ ИНСОН ҲУҚУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИ, ҲУДУДИЙ ЯХЛИТЛИК ПРИНЦИПИ ВА НОРМАЛАРИНИ ҲУРМАТ ҚИЛИШГА АСОСЛАНИШИ БИЛАН МУҲИМ АҲАМИЯТГА ЭГА.

Гўзал МАЙТДИНОВА, Россия — Тожикистон (славян) университетининг Хорижий минтақашунослик ва ташқи сиёсат кафедраси профессори, университетнинг геосийосий тадқиқотлар маркази директори, тарих фанлари доктори:

— 2023 йилда Ўзбекистонда амалга оширилган конституциявий ислохотлар янги Ўзбекистонни барпо этиш учун ишончли, мустаҳкам ҳуқуқий асос яратди, шунингдек, Асосий қонунни мамлакатдаги модернизация жараёнига мослаштирди.

Бундан ташқари, мамлакат мустақиллигини асраб-авайлаш ва янада мустаҳкамлаш, “Инсон қадри учун” тамойили асосидаги ислохотларни жадал давом эттириш ва қонун устуворлигини таъминлашга қаратилган. Конституциявий қонунни тайёрлашда БМТ, ЕХХТ, ШХТ, Европа Иттифоқи, Туркий давлатлар ташкилоти ва бошқа халқаро ташкилотлар томонидан қабул қилинган 400 та халқаро ҳужжат, 190 га яқин давлат конституциялари таҳрибаси ўрганилди. Ўзбекистоннинг замонавий Конституцияси “Инсон қадри учун” тамойилига асосланади ва “Инсон — жамият —

давлат” деган ўзаро уйғун ёндашувни амалга оширади.

Марказий Осие минтақасининг барқарор ривожланиши учун Конституция моддалари Ўзбекистон барча давлатлар, биринчи навбатда, қўшни мамлакатлар билан тинчликсева ва дўстона сиёсат юритиши, ташқи сиёсати инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, ҳудудий яхлитлик принципи ва нормаларини ҳурмат қилиши

асослини билан муҳим аҳамиятга эга.

Таъкидлаш жоизки, Ўзбекистоннинг халқаро гуманитар ташаббуслари доимо Марказий Осие давлатлари томонидан кенг қўллаб-қувватланиб келган. Жаҳон савдо йўллари ва Жанубий Осие давлатларига чиқиш имконияти чекланган китъадаги Марказий Осие давлатлари учун Ўзбекистон томонидан 40 та мамлакат ҳаммуаллифлигида ишлаб чиқилган Марказий ва Жанубий Осие ўртасидаги ўзаро боғлиқликни мустаҳкамлаш тўғрисидаги БМТ Бош Ассамблеясининг махсус резолюцияси қабул қилинган стратегик аҳамиятга эга.

Ўзбекистоннинг янгиланган Конституциясида белгиланган ташқи сиёсатнинг барча тамойиллари ҳаётга татбиқ этилиб, Марказий Осиеда давлатлараро муносабатлар барқарорлигига эришиш, иқтисодий ва гуманитар ҳамкорлиқни фаоллаштиришда аниқ самаралар бермоқда.

“Дунё” АА

8 ДЕКАБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

ЯНГИЛАНГАН КОНСТИТУЦИЯМИЗНИНГ ИЛК БАЙРАМИ

Миллий қувватланиш асосини англатади

Салим Дониёров

Бошланғич 1-бетда

Бу жараёнда бир ҳақиқатни англаб етдик. Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2021 йил 19 январь куни маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ташкилотлари ҳамкорлигини кучайтириш масалалари бўйича ўтказган видеоселектор йиғилишида биз узоқ йиллар эътиборсиз қолдирган мукамал ҳаёт ҳақиқатини илгари сурди: **“Агар жамият ҳаётининг танаси иқтисодий бўлса, унинг жони ва руҳи маънавийдир”**.

Бу эгиз тушунча янгилашган жамиятимиз ва халқимиз орзу-умидлари, томирларимизда жўш уриб турган зақонлик феълнинг қайта қувватланаётгани мўждаси бўлди.

Конфуций хикматида шундай дейилади: **моддийнинг ортида эзгулик ниш урмоғи учун беш нарса кифоя: кўнгил кенглиги, самимият, шиддат, яхшилик ва хиддийлик**.

Айтиш керакки, янги Ўзбекистонда мана шу беш эҳтиёжнинг ҳаётий кифоси маънавий-маърифий, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий асосларда шаклланиб бормоқда. Боиси, янги тахрирда қабул қилинган Конституциямизда **Ўзбекистон суверен, демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий давлат** экани аниқ-тиниқ белгилаб қўйилди.

Конституциянинг маъноси беш тамойили моддий ортида эзгулик унмоғи билан боғлиқ беш кифояга қандай алоқаси борлиги ҳам қизиқ. Энди гапни шундан бошлашимиз.

Мақоламиз аввалида инсоният тамаддуни тарихий ўзгаришга қайтаётгани, бу ҳодиса минтақалар, қитъалараро муносабатларига таъсир қилаётгани ҳақида айтган эдик. Мана шу ўзгараётган мезонлар, давлатимиз раҳбари таъбири билан айтганда, жаҳон миқёсида ишонч инқирозига сабаб бўлмоқда.

Энг аянчлиси, бундай ишончсизлик кайфияти айрим давлатларнинг ички муҳитида ҳам кузатилаётганидир. Миллатлар, динлараро зиддиятлар, қуролли можароларни кўриб турибмиз.

Шундай таҳликали вазиятда халқаро муносабатлардаги бағрикенглик, ўзаро англаш ва биргаликда ривожланиш тенденцияларини ривожлантириш ҳар қачонгидан ҳам муҳим ва ҳаёт-мамонт масаласига айланиб бормоқда.

Гап шу ҳақда кетганида, Марказий Осиё минтақаси қадимдан кенглик дёбири бўлиб келгани, Ўзбекистон замини эса бағрикенглик ўлкаси сифатида ўз тароватини тобора мустаҳкамлаб бораётганини алоҳида фахр билан айтмай.

“БУГУН ДУНЁ МАҚУРАВИЙ ХАРИТАСИДА “ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН РУҲИ” ПАЙДО БЎЛДИ. ХАЛҚИМИЗ “ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН ОРЗУСИ” БИЛАН ЯШАЯПТИ. ДУНЁҚАРАШИМИЗ ТАМОМИЛА БОШҚАЧА ТУС ОЛДИ. ЭНДИ МАШИЙ МУАММОЛАРДАН ҚУТИЛИШ, ЖАМИЯТДАГИ КАТТА-КАТТА МАСАЛАЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШ САРИ АҲД ҚИЛДИК. ДАВЛАТ БОШҚАРУВИДА ИШТИРОК ЭТА БОШЛАДИК, ҲАҚИҚИЙ МАЪНОДА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ҚУРИШГА КИРИШДИК. ХАЛҚИМИЗДА БИРДАМЛИК РУҲИ ЖЎШ УРМОҚДА.

Эътиборлиси, янги Ўзбекистон бугун дунёга ўзининг тарихий асосли позицияси билан қайта танилмоқда. Бунди Президентимизнинг нуфузли минбарларда туриб билдираётган халқаро миқёсдаги ташаббуслари, бугунги кун ва келажак учун аҳамияти долзарб бўлган фикр-мулоҳазалари ҳамда ташки сиёсатимизнинг бағрикенглик, тенг манфатлилик принциплари асосланганида ҳам кўришимиз мумкин.

Эндиликда бу борадаги саъй-ҳаракатларимиз янги тахрирдаги Конституциямиз билан мустаҳкам сиёсий-ҳуқуқий тус олди. Унга кўра, Ўзбекистоннинг ташки сиёсати давлатларнинг суверен тенглиги, куч ишлатмаслик ёки куч билан таҳдид қилмаслик, чегараларнинг бузилмаслиги, давлатларнинг ҳудудий яхлитлиги, низоларни тинч йўл билан ҳал этиш, бошқа давлатларнинг ички

ишларига аралашмаслик принциплари асосланди.

Ёки яна бир мисол. Бош қонуимизда Ўзбекистон Республикаси ўз ҳудудидида истиқомат қилувчи миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналари ҳурмат қилинишини таъминлаши, уларнинг ривожланиши учун шароит яратиши белгиланган.

Ҳокимиятлар бўлиниши принципи ҳам кенглик намунасидир. Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимияти тизими — ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши принципи асосланади. Бу, ўз навбатида, демократик тамойиллар ранг-баранглиги ва фуқаролар манфаатларини таъминлашда ҳуқуқий асослар мустаҳкамлигини таъминлашга хизмат қилади.

Дунёвий муносабатлар кун сайин ўзгариб бормоқда. Инсониятни янги ҳавф-хатарлар ва экологик инқироз қуршаб олган. Бундай шароитда, ўзбекна лутф билан айтганда, сиёсий муносабатларда ҳамжихатлик ва кенг фелъилик талаб этилади. Шу маънода, **янги Ўзбекистоннинг ташки ва ички сиёсати жамиятимиздаги тарихий бағрикенглик ва кенглик фалсафасидан қувватланиб турганини** алоҳида таъкидлашни истардик.

Янгилашган Конституциямизда ҳаёт оҳанги бор. У гоҳ фаровонлик асоси, гоҳ интеллектуал бойлик, гоҳ инсон қадри улуғланиши билан кишини ўзига тортади. Бунди ҳаётимизни ўзгаришига қаратилган мақсадларда кўришимиз мумкин.

Фаровонлик асоси. Замон ўзгариб туради. Бу — қонуният. Мустақилликка эришган илк йилларни яхши эслаймиз: озиқ-овқат захирасида жиддий тақчиллик кузатилди, нонга узлуксиз навбатлар юзага келди, аксарият аҳолини рўзгор қайғуси қийнаб қўйди.

У қулар ҳам тарихда қолди. Лекин ҳозир биз бошқа бир муаммо ҳақида айтмоқчимиз. Яқин-яқингача халқимизни янги бир жиддий муаммо қийнаб келди. Бу — уй-жой ташвиши. Шаҳарларда катта-катта ҳовлида уч-тўрт рўзгор яшагани ҳали унутганимиз йўқ.

Кейинги йилларда умуммиллий тус олган бу муаммога ҳам ечим топилди. Бугун вазият мутлақо бошқача. Арзон уй-жойлар, ипотека таъминоти, имтиёзли шартлар, буларнинг бари халқимиз орзусидаги иш бўлди.

Қувонарлиси, бу борадаги сиёсат орта қайтмас тус олди. Янги тахрирдаги Конституциямизда ҳар ким уй-жой дахлсизлиги, уй-жойли бўлиш ҳуқуқига эгалиги, давлат уй-жой қилишини рағбатлантириши ва уй-жойга бўлган ҳуқуқнинг амалга оширилиши учун шарт-шароитлар яратиши, аҳолининг ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжманд тоифаларини уй-жой билан таъминлаш тартиби қонун билан белгиланди.

Жамиятдаги фаровонлик муҳитининг яна бир асоси ҳам конституциявий кўриниш олди. Яъни ҳомиладорлиги ёки боласи борлиги сабабли аёлларни ишга қабул қилиши рад этиш, ишдан бўшатиш ва уларнинг иш ҳақини қамайтириш тақиқланди.

Интеллектуал бойлик. Миллий давлатчилигимиз тарихида ўқитувчининг меҳнати жамият ва давлатни ривожланишига алоҳида аҳамият берилган.

тириш, соғлом, баркамол авлодни шакллантириш ҳамда тарбиялаш, халқнинг маънавий, маданий салоҳиятини сақлаш ҳамда бойитишнинг асоси сифатида эътироф этилиши илк бор конституциявий мақом тусини олди.

Унга кўра, эндиликда давлат ўқитувчиларнинг шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш, уларнинг ижтимоий, моддий фаровонлиги, касбий жиҳатдан ўсиши тўғрисида гамхўрлик қилиши, бундан ташқари, болалар меҳнатининг боланинг соғлиғига, ҳавфсизлигига, ахлоқига, ақли ва жисмоний ривожланишига ҳавф солувчи, шу жумладан, унинг таълим олишига тўсқинлик қилувчи ҳар қандай шакллари тақиқланиши белгиланди.

Энди ўзингиз ўйлаб кўринг, яқин йилларгача — бир аср мобайнида миллионлаб юртдошларимиз мажбурий меҳнатга жалб қилиб келинди. Ҳар йили арта қуздан қора қишгача ўқитувчилар, шифокорлар, ижтимоий соҳа ходимлари, давлат хизматчилари, талабалар ва ўқувчилар пахта даласида меҳнат қилди, “яшади”.

Шу тарихида мамлакатда интеллектуал салоҳият фарқи билан кишини мажбур бўлди. Бунинг бир мамлакат, халқ келажиги учун қанчалик таҳдидли эканини англаш бугун унчалик қийин эмас.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев БМТ Бош Ассамблеясининг 78-сессиясидаги нутқида шу ҳақда гапирар экан, жумладан, **“Қаътий иродамиз тўғрисида буларнинг барчаси ўтмишга айланди. Халқимиз пахта қуллигидан буткул озод бўлди. Янги Конституциямизда мажбурий меҳнат тақиқланиши кафолатлаб қўйилди ва бунинг учун жинсий жавобгарлик белгиланди. Мажбурий ва болалар меҳнати қарши курашни бутун дунё миқёсида кучайтириш зарур, деб ҳисоблайман. Бизнинг таъриҳимиз шуни кўрсатмоқдаки, бунга чек қўйиш имкони бор”**, дегани бежиз эмас, албатта. Айниқса, мажбурий ва болалар меҳнати қарши курашни бутун дунё миқёсида кучайтириш зарур, дея қайтуғани янги Ўзбекистоннинг инсонпарварлик сиёсати намунаси бўлди. Чунки қайси давлатда мажбурий меҳнат ва болалар меҳнати авж олар экан, у ўлкада тараққиёт орта

чекиниб туради, инқирозга йўл беради. Нимага деганда, бугунги замон билимлар, илғор технологиялар асри бўлиб қолди. Ҳозирги тараққиёт ва геосиёсий вазият ҳам шуни тақозо этмоқда.

Инсон қадри улуғланиши. Утган асрда ишланган “Темир хотин” фильмининг кўрмачи юртдошимиз йўқдир. Қўчқор акани эслайсиз. У Аломатнинг қадр-қиммат ҳақидаги гапидан сўнг ўқиб йўлганганимиз-чи?

Рост айтايлик, пахта далаларидаги меҳнатқашлар қадри яқин-яқингача шундай эди-ку. Бугун мамлакатимизда инсон қадри юксалди. **“Давлат — инсон учун”** тамойили кучга кирди.

Жамиятда инсонларни қадрлаш сиёсати бошланганида, унга ишончсизлик кайфияти ҳам бўлди. Бунди яширмаймиз. Гоҳ ораимизда, гоҳ четдан туриб: “Бу вақтинча. Эртага ҳаммаси яна эски қолипга қайтади”, дегувчилар ҳам топилди. Аммо биз танлаган йўл, қанчалик қийин бўлмасин, орта қайтмас эканини мана бугун ўз ҳаётимиз мисолида исботлаб турибмиз.

Ҳа, бу йўл энди Конституция йўлига айланди. Улардан бири мана шундай ифодаланди: Ўзбекистон фуқароси мамлакатдан ташқарига мажбурий чиқариб ёки бошқа давлатга бериб юборилиши мумкин эмаслиги, шунингдек, давлат хорижда яшаётган ватандошлар билан алоқаларни сақлаб қолиш ҳамда ривожлантириш тўғрисида халқаро ҳуқуқ нормаларига мувофиқ гамхўрлик қилиши илк бор Конституция даърасида мустаҳкамланди.

Ёки бошқа мисол. Бош қонуимизда инсоннинг шаъни ва қадр-қиммати дахлсизлиги, ҳеч нарса уларни камситиш учун асос бўлмагани, шахсининг судланганлиги ва бундан келиб чиқадиган ҳуқуқий оқибатлар унинг қариндошлари ҳуқуқларини чеклаш учун асос бўлиши мумкин эмаслиги қатъий тақиқланди.

Гувоҳи бўлиб турганимиздек, бугун биз танлаган ва аллақачон ижросини таъминлаётган миллий тараққиёт йўлининг ортага қайтмаслигига ҳеч шубҳа йўқ.

Дунё ўзгариб борапти, дедик. Ўзгаришлар ҳар доим янги ҳаёт ва муносабатларни, талаб ва эҳтиёжларни юзага келтиради. Бу, ўз навбатида, инсонлар ва жамият кўнглик мезонларга ҳам таъсир кўрсатади.

Айтилик, биз яқин-яқингача дунёдаги геосиёсий вазиятнинг бу қадар кескин тус олишини ўйламас эдик. Иқлим ўзгаришларининг бугунги ва яқин келажакдаги таъсири ҳақида ҳам кўп қайғурмай қўйгандик. Лекин тириклик фурсати инсониятни доим курашга чорлаб келади.

Шу маънода айтиш керакки, янги Ўзбекистоннинг илғор ташаббуслари дунё миқёсида эътироф этилаётгани ҳам шу кураш йўлидаги бирдамлик ҳиссини улгайтиради, шиддат белгисини чўглантиради.

соҳаларида тенг ҳуқуқ ва имкониятларни таъминлаш кўзда тутилган. Шунингдек, инсон билан давлат органларининг ўзаро муносабатларида юзага келадиган қонуночиликдаги барча зиддиятлар ҳамда ноаниқликлар инсон фойдасига талқин этилиши белгиланган.

“БУГУН БИЗ 8 ДЕКАБРЬ САНАСИНИ ИЛК БОР ЯНГИ ТАХРИРДА ҚАБУЛ ҚИЛГАН КОНСТИТУЦИЯМИЗ РУҲИ БИЛАН НИШОНЛАР ЭКАНИМИЗ, БУ БАЙРАМ СИЁСИЙ ЕТУКЛИГИМИЗ, ИЖТИМОЙ ИНТИЛИШЛАРИМИЗ, ИҚТИСОДИЙ КОСАЛИШИМИЗ, МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ САЛОҲИЯТИМИЗ, УМУМАН ОЛГАНДА, ДУНЁДА ҲЕЧ КИМДАН КАМ ЭМАСЛИГИМИЗ, БАЛКИ ҚУДРАТЛИ ХАЛҚ ЭКАНИМИЗ, ЎЗАРО ЯНГИЛАНГАН ТАХРИРДАГИ УЧРАШУВЛАРИМИЗ БАЙРАМИДИР.

Миллий жамиятимизда хотин-қизларга эътибор, ҳурмат ва гамхўрлик ҳамиша қадрият сифатида улуғланган. Бу янги Ўзбекистон шароитида ўзининг юксак босқичига чиқди, дейиш мумкин.

Бир қарашда оддий қарор, лекин унинг замирида миллат даҳоси улгайиши билан боғлиқ келажак тақдирлар турганини анласак, биз англаган ҳақиқатлар нақадар қудратли кучга эга эканини били олиамиз.

Тарих дафтарини varaқласак, даҳорат эришган кўп ютуқларда аёлларнинг беқеъис ўрни борлигини билиб олиамиз. Шу маънода, ўзгараётган дунёда, тарихий ҳақиқатларнинг тикланаётганини фойдадан ташқари, орта қайтмас эканини аёлларга эркаклар билан тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятлар бериш маънавий ва иқтисодий ютуқлар кафолати сифатида буй кўрсатади.

Навбатдаги масала эса, инсон билан давлат органларининг ўзаро муносабатларида доир. Бу ҳақиқатнинг асосий мезонларидан биридир. Негаки, қайси мамлакатда инсон қадрига устувор эътибор берилар экан, уша ўлкада янги гоёлар, ташаббуслар ва фикрлар хилма-хиллиги кузатилади. Тараққиёт эса фикрлаш, дегандир.

Фикр қачон пайдо бўлади? Қачонки, инсон эркин ва ҳуқуқий-сиёсий кафолатга эга бўлсагина.

Биз халқ давлат бошқаруvidан узоқлаштирилган даврни ҳам кўрдик. Унинг оғриқлари ҳамон танамизни зирқиратиб туради.

Янги тахрирдаги Конституциямизда эса халқ ҳокимияти тамойиллари мустаҳкамланди. Бу биргина “Ўзбекистон — бошқарувнинг республика шаклига эга бўлган суверен, демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий давлат” эканида ҳам кўзга ташланади.

учрашув ва суҳбатлар ўтказишга алоҳида эътибор қаратилиши белгиланган эди.

“Янги Ўзбекистон — 2030” стратегиясининг Конституция билан боғлиқ ҳақиқатлари қандай? Гап шундаки, янгилашган конституциявий-ҳуқуқий шароитларда мамлакатимиз тараққиётининг асосий йўналишларини такомиллаштириш ва амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотларни янги босқичга олиб чиқиш талаб этилмоқда.

Халқимизнинг эркин ва фаровон, қудратли янги Ўзбекистонни барпо этиш бўйича хоҳиш-иродасини рўйга чиқариш, ҳар бир фуқарога ўз салоҳиятини ривожлантириш учун барча имкониятларни яратиш, соғлом, билимли ва маънавий баркамол авлодни тарбиялаш, глобал ишлаб чиқаришнинг муҳим бўғинига айланган кучли иқтисодий шакллантириш, адолат, қонун устуворлиги, ҳавфсизлик ва барқарорликни кафолатли таъминлаш мақсадида катта йўлга қўйилган.

Бу йўлнинг асосий гоёси инсонларга яхшилик қилиш, одамлар бугун ҳаётдан

рози бўлиб яшаш учун мавжуд имкониятларни сафарбар этиш, янги лойиҳаларни татбиқ этиш. Барча учун тенг имконият ва шароитлар яратилди.

Шу боис, “Конституция — халқчил давлат, барқарор тараққиёт ва фаровон ҳаёт асоси”, сифатида белгиланди. Мана шу гоё замирида янги тахрирдаги Конституциямиз муқаддимасида таъкидланганидек, ягона халқимизнинг демократия, эркинлик ва тенглик, ижтимоий адолат ва бирдамлик гоёларига садоқати намоен бўлади. Бу беш гоё атрофида жамиятимизнинг янгилашган кифёси жонланади.

Президентимизнинг Конституция куни муносабати билан халқимизга йўлланган байрам табригини алоҳида эътибор ва катта қизиқиш билан ўқидик.

“Дунёнинг турли минтақаларида зиддият ва қарама-қаршиликлар, қуролли тўқнашувлар тобора авж олиб бормоқда. Олдимизда янги-янги муаммолар пайдо бўлмоқда. Ҳозирги ўта мураккаб ва таҳликали вазиятда барчамиз янада бирлашшимиз керак. Танлаган йўлимиздан қаътий олға боришимиз зарурлигини асрлар давомида кўплаб оғир синов ва машаққатлардан муносиб ўтган мард ва донишманд халқимиз албатта яхши тушунади. Аминманки, Ўзбекистон Республикасининг янгилашган Конституцияси биз учун бу йўлда улкан ишонч, куч-ғайрат ва илҳом манбаи бўлиб хизмат қилади”, деди давлатимиз раҳбари ўз табригида.

Дарҳақиқат, бугун дунё нотинч. Инсониятга ҳар қуни янги ҳавф-хатарлар таҳдид солмоқда. Бундай вазиятда ҳар бир давлат ва халқнинг ўз танлаган йўли ҳамда қаътий позицияси бўлиши керак. Бу борада асосий ижодкори халқимиз бўлган янгилашган Конституциямиз барчамизга жўшқин қудрат бағишлаб туриши, шубҳасиз.

Бугун биз 8 декабрь санасини илк бор янги тахрирда қабул қилган Конституциямиз руҳи билан нишонлар эканмиз, бу байрам сиёсий етуклигимиз, ижтимоий интилишларимиз, иқтисодий юксалишимиз, маънавий-маърифий салоҳиятимиз, умуман олганда, дунёда ҳеч кимдан кам эмаслигимиз, балки қудратли халқ эканлигимиз, ўзаро янгилашган тахрирдаги учрашувларимиз байрамидир.

Ўзбекистон тоғлари:

УЛКАН БОЙЛИК ВА БАРҚАРОРЛИК КАФОЛАТИ

Туроб ЖУМАЕВ,
география фанлари
доктори, иқтисодий
фанлари номзоди,
профессор

Тоғдан гўзал ва яхши жой фақат тоғ бўлади, дейишади. Чиндан ҳам, тоғ нафақат чиройли, балки улкан бойликлар манбаи ҳамдир. Куруқликнинг 25 фоизини эгаллайдиган бу жойларда дунё аҳолисининг 12 фоизи доимий яшайди. Шу жиҳатдан олганда, тоғларни асраш, бойликларини тўғри тасарруф этиш жуда муҳим. Аини шу мақсадда 2022 йил 15 ноябрда БМТ Бош Ассамблеясида дунёнинг 22 давлати, жумладан, Ўзбекистон ташаббуси билан “Тоғ минтақаларининг барқарор ривожланиши бўйича ҳаракатлар беш йиллиги” резолюцияси қабул қилинди.

олмаслик ва уларни суғориладиган текис водий ҳамда воҳаларга “тенглаштириш” давом этмоқда. Бугун давлат тузилмасида тоғ минтақалари ривожланишига масъул бирорта идора мавжуд эмас. Миллий тоғ сиёсати ишлаб чиқилмаган. Аини пайтда шуни доим ҳисобга олиш керакки, тоғ ва тоғ ландшафтларини мамлакатнинг ноёб экотизими сифатида бошқа ҳеч нарса билан алиштириб бўлмайди. Шу билан бира, улар мўрт ва беқарор, антропоген таъсирга чидамсиз ва тез узгарувчандир.

Номақбул ҳўжалик юритиш таъсирида кўп ҳолатларда тоғ табиатининг кучли емирилиши ва ифлосланиши содир бўлган. Афсуски, бу жараён ҳамон давом этаётди. Экологик ва ижтимоий-иқтисодий мувозанат беқарорлиги кучаймоқда.

Ўтмиш сабоқлари: оқибатни юмшатиш йўллари

Узоқ давом этган мустамлакачилик даврида тоғ ресурсларидан аёвсиз ва шафқатсиз фойдаланиш дахшатли оқибатларга олиб келди.

Маълумотларга кўра, 1850 йилларда Ўзбекистон тоғларининг ўрмон қоплами 50 фоизгача бўлган. Уларнинг пастки чегараси денгиз сатҳидан 700-800 метргача тушган. Адирлар ёппасига бодом ва пистазорлардан ташкил топган. 1990 йилга келиб, ўрмон қоплами 2 фоизгача камайган, пастки чегаралар 1500-1600 метргача кўтарилган, адирлар ўрмонсиз бўш жойга айланган. Ушбу даврда йиллик ёғин миқдори 800-900 миллиметрдан 350-400 миллиметрга (2-2,6 марта) озайган, сел ҳосил бўлиши кескин ошган, тоғ дарёлари сони 6-10 карра қисқарган.

Ҳозир ҳам иқлим ўзгариши ва салбий антропоген таъсир оқибатида мазкур жараён давом этмоқда. Масалан, Марказий Осиё давлатлари музликлар майдони сўнгги 50-60 йилда 30 фоиз камайди. Прогнозларга қараганда, 2050 йилга бориб, сув ресурслари Сирдарёда 5 фоиз, Амударёда 15 фоизгача қисқаради. Бу рақамлар эътиборни тортмасдан қолмайди, албатта. Шу боис, Президентимиз яқинда Озарбайжоннинг Боку шаҳрида БМТнинг Марказий Осиё иқтисодий учун махсус дастури — СТЕПА САММИТИДАГИ НЎТҚИДА УШБУ МАСАЛА АЛОҲИДА ТЎХТАЛИБ, СУВ ТАҚЧИЛЛИГИ МИНТАҚА ДАВЛАТЛАРИДА ХАР ЙИЛИ 2 МИЛЛАРД ДАВЛАТЛАРГА МАБЛАҒ ЙЎҚОТИШ САБАБ БЎЛАЁТГАНИ, МУАММОЛАР КОМПЛЕКС ХАЛ ЭТИЛМАСА, КЕЛГУСИДА АҲОЛИ ЖОН БОШИГА СУВ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ КЎРСАТИКЧИ 25 ФОИЗ, ХОСИЛДОРЛИК ЭСА 40 ФОИЗ ҚИСҚАРИБ КЕТИШИ МУМКИНЛИГИНИ ТАЪКИДЛАДИ.

Шундай экан, нима қилмоқ керак?

Фикримизча, камчилик ва муаммолар ечимида “Яшил макон” умумий миллий лойиҳаси кўл келади. Яъни ушбу лойиҳа орқали ўрмон қопламининг меъёрий мезони 50 фоизга етказилиши ўрмонлардаги ёғингарчиликни камида 10 фоиз оши-

ради. Чунки яшиллик ёғингарчиликни чақиради. Тоғ боғлари ва тоқзорлари ҳам ўрмон каби вазифани бажаради.

Шунингдек, маъмурий-ҳудудий бўлиниш ва уларни такомиллаштириш ҳам яхши самара бериши мумкин. Гап шундаки, мамлакатимиз, жумладан, тоғ зонасининг маъмурий-ҳудудий бўлиниши дастлаб 97 йил олдин амалга оширилган, унда ҳозирги вақтда тоғларда мавжуд 72 та тумандан 46 таси (63,8 фоизи), хусусан, 16 та тоғ туманининг 8 таси (50 фоизи), 56 та текислик-тоғ туманининг 38 таси (67,9 фоизи) тузилган. Муштақиллик йилларида фақат битта кичик тоғ тумани (Янгйобод) ва кичик Булоқбоши текислик-тоғ тумани тузилган. Шундай қилиб, илгари шаклланган туманлар тизими амалда деярли ўзгаришсиз қолган.

Ўзбекистонни собиқ иттифоқнинг асосий пахта базасига айлантириш жараёнида барча тоғ ҳудудларининг деярли ярми (48 фоизи) пахта етиштирувчи текислик туманларига “бўлиб” берилди. Шу асосда 56 та текислик-тоғ тумани шакллантирилди. Оқибатда тоғ ҳудудлари маъмурий-ҳудудий, ҳўжалик-молиявий мустақиллигини йўқотди. Улар бўйича махсус бухгалтерия ва статистика ҳисоботлари юритилмади. Ҳақиқий ҳолат ҳақида ҳозиргача ишончли ахборотга эга эмасмиз. Мазкур туманлар бир-бирдан қўллаб-қўрғаткичлар бўйича катта фарқ қиладиган сунъий тузилмалар бўлиб қолмоқда.

Шунинг учун текислик-тоғ туманлари ўзгартирилиши, яъни суғориладиган текислик ва тоғ туманларининг янги тизими ташкил этилиши, тоғ ҳўжаликларини шакллантирилиши ҳамда тоғ туманларини оптималлаштириш зарур, деб ўйлаймиз.

Тоғ ҳудудларини ўзлаштириш ва ривожлантириш амалиётида тармоқ модели устун бўлиб, улар ресурслар деградацияси ва иқтисодий ривожланиш ҳудудий-баландлик зонал номувофиқлигига олиб келган. Комплекс интеграл ёндашув мавжуд бўлмаган ва қўлланилмаган. Бу ҳолат минтақалар аҳолиси, ҳўжалиги, табиат муҳофазаси, инфратузилмани бошқаришда уларни ўзаро боғлиқ ягона субъект сифатида ҳисобга олишга имкон бермаган. Тармоқлар ўртасида интеграция амалга оширилмаган. Фақат айрим ҳолатларда 2-3 компонентли моделларга асосланган оддий ривожланиш схемаси амалга оширилган: гидроэнергетика — ирригация; ресурсларни қазиб олиш — транспорт инфратузилмасини ривожлантириш; минарал сувлар — рекреация ва бошқалар.

Бу камчиликларни бартараф этиш куйидаги фоят муҳим икки йўналишни амалга оширишга боғлиқ; биринчиси, барқарор тоғ ривожланишига ўтиш; иккинчиси, янги тоғ ижтимоий-иқтисодий комплексини барпо этиш.

Кейинги йилларда барқарор тоғ ривожланишида муҳим ўзгариш ҳамда силжишлар кузатилмоқда. Хусусан, 2016-2023 йилларда Президентимизнинг қатор фармон ва қарорлари қабул қилиниб, амалиётга жорий этилмоқда. Пировардида, тоғ зонаси иқтисодий тармоқлари такомиллаштирилиб, кўмир, гидроэнергетика, тоғ-кон, рангли металлургия, қурилиш материаллари, агро-саноатни ривожлантириш асосида тоғ зонаси саноатлаштириляпти, тоғ қишлоқ ҳўжалиги модернизациялаштирилиб, диверсификация қилинмоқда. Тоғли зоналар давлат томонидан тартибга солиниб, қўллаб-қувватлянапти. Тоғ туманларини комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга Сўх, туризм-

рекреация зонасига айлантиришга Бўстонлик, текислик-тоғ туманларини чуқур иқтисослаштиришга Косонсой, Чортоқ, Янгиқўрғон, текислик-тоғ туманлари тоғ ҳудудларини алоҳида ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг янги йўналишига Узун тумани Боботоғ ҳудуди, иқтисодийнинг янги йўналишларини барпо этишга “Ангрэн”, “Ургут”, “Чироқчи”, “Чорвоқ” туризм иқтисодий зонаси, “Бўстонлик-Фарм”, “Паркент-Фарм”, “Зомин-Фарм”, “Бойсун-Фарм” махсус ҳудуд-

ва кўринишларини бартараф этиш энг муҳим глобал вазифалардан бири сифатида белгилаб олингани, барча аъзо давлатлар барқарор тоғ ривожланишини амалга оширишга ҳисса қўшиши муҳимлиги кўрсатилгани диққатга сазовор.

Бу борада муайян натижаларга эришилаётгани эса янада эътиборли. Хусусан, бугунги кунда Европа Иттифоқи давлатларида ушбу йўналишда миллий дастурлар мавжуд. Улар тоғларни қўллаб-қувватлайдиган тизимли ҳуқуқий нормалар, давлат дастурлари ва институтиларга эга. Покистон, Ҳиндистон, Хитой, Непал, Бутан, Мьянма, Боливия, Панама, Эквадор каби давлатларда эса ўзига хос моделлар амалга оширилмоқда. Бундан ташқари, давлат дастурлари ва институтиларга эга. Покистон, Ҳиндистон, Хитой, Непал, Бутан, Мьянма, Боливия, Панама, Эквадор каби давлатларда эса ўзига хос моделлар амалга оширилмоқда. Бундан ташқари, давлат дастурлари ва институтиларга эга. Покистон, Ҳиндистон, Хитой, Непал, Бутан, Мьянма, Боливия, Панама, Эквадор каби давлатларда эса ўзига хос моделлар амалга оширилмоқда.

Шуларни инобатга олган ҳолда, Ўзбекистонда куйидаги йўналишларни амалга ошириш зарур, деб ҳисоблаймиз.

Биринчидан, ўтмишда шаклланган ва салбий оқибатларга олиб келган ривожланиш йўналишларини бартараф этишда илгор мамлакатлар тажрибасидан амалиётда фойдаланиш.

Иккинчидан, МДҲнинг “Модель қонуни. Тоғ ҳудудлари ривожланиши ва муҳофазаси Тўғрисида”ги қонуни асосида Ўзбекистонда тоғ ҳудудлари ривожланиши ва муҳофазаси тўғрисида янги қонун қабул қилиш ва уни амалга ошириш.

Учинчидан, БМТ Бош Ассамблеясининг “Тоғ минтақаларининг барқарор ривожланиши бўйича ҳаракатлар беш йиллиги” резолюциясини амалга оширишга фаол киришиш.

Глобал аҳамиятга молик масала

Тоғларнинг барқарор ривожланиши масаласи глобал миқёсда биринчи марта 1992 йилда БМТнинг атроф-муҳит ва ривожланиш масалаларига бағишлаб Рио-де-Жанейрода ўтказилган умумжаҳон конференциясида кенг муҳокама қилинди. Мазкур йиғилишда илк бор глобал масалалар қаторига тоғ муаммолари ҳам киритилиб, унга “Заиф экотизимлардан оқилонга фойдаланиш: тоғ минтақаларининг барқарор ривожланиши” деб ном берилди. Конференция ҳужжатларида дунёнинг барча мамлакатларига тоғ ҳудудлари ривожланишининг миллий ва минтақавий стратегияси ҳамда дастурларини шакллантириш ҳамда уларни амалга ошириш тавсия этилди.

Утган даврда дунёнинг кўп мамлакатлари мазкур тавсияларни рўёбга қарқиб, тоғ ҳудудлари барқарор ривожланиши бўйича катта муваффақиятга эришди. Афсуски, Ўзбекистонда бунга етарлича эътибор берилмади. Ваҳоланки, XX аср охири ва XXI аср бошларида тоғ назарияси ва амалиёти бўйича янги фан — монтология (тоғшунослик) шаклланиб, ҳозир жадал ривожланмоқда. Монтология табиат, ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ва маданият компонентларини ичига олган фанларро, минтақаларро, тармоқларро фан йўналишидир.

2002 йилда Бишкекда БМТнинг Халқаро тоғ йилга бағишланган умумжаҳон саммити ўтказилди ва 11 декабрь Халқаро тоғ кунини сифатида байрам қилиниши белгилаб олинди.

БМТнинг 2021 йил 16 декабрдаги қарори билан 2022 йил Дунё тоғ ҳудудлари барқарор ривожланиши халқаро йилга, деб эълон қилинди. Глобал миқёсда барқарор тоғ ривожланишига бағишланган ташаббуслардан яна куйидагиларни кўрсатиш мумкин: 2017 йил 11-13 декабрда Римда бўлиб ўтган Тоғ шериклигининг глобал кенгаши, 2018 йил 23-26 октябрь кунлари Бишкекда ташкил этилган 4-умумжаҳон тоғ форуми, 2019 йил 29-31 октябрда Женевада ўтказилган Балант тоғ минтақалари бўйича саммит, 2022 йил 26-29 сентябрда АҚШнинг Аспен шаҳрида уюштирилган Тоғ шериклигининг олтинчи глобал кенгаши шулар сирасига кирди. 2027 йил охирида эса Бишкекда 2-глобал тоғ саммити ташкил этилиши режалаштирилган.

Умуман олганда, БМТ Бош Ассамблеяси резолюциясида 2030 йилгача тоғ ҳудудларида камбағалликнинг барча шакл-

Тўртинчидан, 2023 йил 12-13 октябрда МДҲ Парламентларо Ассамблеяси Санкт-Петербургда тоғ ҳудудлари барқарор ривожига бағишлаб ташкил этган халқаро форумда қабул қилинган резолюцияни ҳаётга татбиқ этиш зарур.

Умуман, ушбу йўналишда асосий муаммо нимада? Бизнингча, булар сирасига миллий тоғ сиёсати мавжуд эмаслиги, “тоғ-текислик” ва “текислик-тоғ” тизимлари ўртасидаги ўзаро муносабатлар тартибга солилмагани, янги тоғ комплекс шаклланиши тугалланмагани, тоғ дастури ишлаб чиқилмагани кирди.

Миллий тоғ сиёсати бу борада ягона давлат сиёсатини юритишга асос ҳисобланади. У барқарор тоғ ривожланишини давлатнинг тартибга солиши ва қўллаб-қувватлаши йўналишларини белгилаб беради ва тоғ тўғрисидаги фанларнинг энг сўнгги ютуқларига таянади.

“Тоғ-текислик” ва “текислик-тоғ” тизимлари ўзаро таъсири ва алоқаларини ҳудудий-баландлик зонал бошқаришнинг такомиллаштирилиши ҳам долзарб. Яъни муаммолар ечимининг мақсадга мувофиқлиги ва самарадорлиги кўп жиҳатдан объект (тоғ)нинг бошқариш субъектига (туман, ҳўжалик) мос келишини куйидаги йўналишларда таъминлаш ва тартибга солиш мақсадга мувофиқ:

— текислик-тоғ туманлари тўрнини (тизимини) қайта қуриш ва тоғ туманлари тўрнини оптималлаштириш;

— Ўзбекистоннинг ягона тоғ маконини шакллантириш ва ривожлантириш;

— тоғ зонасини Ўзбекистоннинг муҳофазат этиладиган асосий табиий ҳудудига айлантириш (тоғ ҳудудларига алоҳида макон бериш);

— “тоғлар учун тўловлар”ни амалга ошириш, муҳофазат ва тоғ барқарор ривожланишини молиялаштириш, ресурслардан фойдаланишга асосланган фаолият даромадининг катта қисмини бевосита уша ҳудудларга йўналтириш ва бошқалар.

Ҳозирги кунда ривожланган давлатларда тоғларни ўзлаштиришда замонавий илм-фан ютуқларига асосланган ландшафтни режалаштириш амалиёти оммалашган. Уларда маданий ландшафтлар табиат ландшафтларига нисбатан анча устун мавқега эга. Чунки маданий ландшафтлар табиийларига нисбатан сермахсул, сердаромад ва мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Мамлакатимизда ҳам бу борада дастлабки қадамлар қўйилмоқда. Улар олимплар, амалиётчилар, маҳаллий аҳоли ҳамкорлигида барпо этилади. Мазкур йўналишда Швейцария катта тажрибага эга. Бу ерда хатто маданий ландшафтлардан сертификатланган ландшафт брендларига ўтиш анча тараққий этган.

Экологик инновация, технология, кластер усулига асосланган янги ижтимоий-иқтисодий тоғ комплексини шакллантириш ва ривожлантириш ҳам анча самарали. Бу орқали табиат ва жамият ўртасида ўзаро муносабатларни ноосфера йўналишида тубдан ўзгартириш ҳамда мувозанатланган муносабатларни ўрнатилга эришилади. Унга асосланб аста-секин ривожланишнинг ресурсларсиз (“яшил” иқтисодий) тизимига мос йўналишга ўтиш, тегишли инфратузилма, замонавий аҳоли яшаш пунктлари тизими барпо этилади.

Манзилли тоғ дастури ишлаб чиқиши ҳам муаммолар ечимида катта аҳамиятга молик. Мазкур дастур лойиҳасидан Президентимизнинг 2022 йил 28 январдаги “2022-2026 йилларга муъжажланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги фармонда белгиланган иқтисодиёт янги тартиб, яъни ҳар йили барча туман ва шаҳарлар кесимида ишлаб чиқиладиган комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларини ишлаб чиқишда, шунингдек, Мўйноқ туманида махсус солиқ ўрнатил тажрибаси асосида шартли оғир бўлган туманларда тадбиркорликни ривожлантириш учун қўшимча қулайликлар яратилган назарий-методологик асос сифатида фойдаланиш мумкин. Биринчи янги тартибда тоғ туманлари ва текислик-тоғ

“**ЎТГАН ДАВРДА ДУНЁНИНГ КЎП МАМЛАКАТЛАРИ МАЗКУР ТАВСИЯЛАРНИ РЎЁБГА ЧИҚАРИБ, ТОҒ ҲУДУДЛАРИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШИ БЎЙИЧА КАТТА МУВАФФАҚИЯТГА ЭРИШДИ. АФСУСКИ, ЎЗБЕКИСТОНДА БУНГА ЕТАРЛИЧА ЭЪТИБОР БЕРИЛМАДИ. ВАҲОЛАНКИ, XX АСР ОХИРИ ВА XXI АСР БОШЛАРИДА ТОҒ НАЗАРИЯСИ ВА АМАЛИЁТИ БЎЙИЧА ЯНГИ ФАН — МОНТОЛОГИЯ (ТОҒШУНОСЛИК) ШАКЛЛАНИБ, ҲОЗИР ЖАДАЛ РИВОЖЛАНМОҚДА. МОНТОЛОГИЯ ТАБИАТ, ИЖТимоий, ИҚТИСОДИЙ, СИЁСИЙ ВА МАДАНИЯТ КОМПОНЕНТЛАРИНИ ИЧИГА ОЛГАН ФАНЛАРАРО, МИНТАҚАЛАРАРО, ТАРМОҚЛАРАРО ФАН ЙЎНАЛИШИДИР.**

8 ДЕКАБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

Хар бир давлат ўз истиқлол ва тараққиёт йўлини танлар экан, халқ фаровонлигини таъминлашга хизмат қиладиган энг муҳим мақсад ва вазифаларини ўзининг Конституцияси — Асосий қонунида мустаҳкамлаб олади. Бинобарин, ўз халқининг хоҳиш-иродаси, дили ва тилидаги эзгу ниятларига ҳамоҳанг Конституцияга эга бўлган мамлакат ўзи белгилаган юксак марралардан ҳеч қачон оғишмасдан, доимо олдинга қараб боради.

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

Шу тариқа, устозлар ҳуқуқ соҳаси вакили бўлмаган, лекин олий қонунда алоҳида тилга олинган ягона касб эгаларига айланди.

Мамлакатимиз сиёсий ҳаётидаги муҳим воқеалар, хусусан, янги Конституциянинг қабул қилиниши эл-юртимиз янги Ўзбекистонни, Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишга қаратилган ислохотларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаб келаётгани яна бир бор тасдиқлади.

Айниқса, иқтисодиёт тармоқларини жадал ривожлантириш ва тадбиркорликка кенг йўл очиб, янги иш ўринлари яратиш, камбағалликни қисқартириш ҳамда аҳолининг турмуш фаровонлигини ошириш, тиббий хизматлар ва таълим сифатини жаҳон стандартларига мослаштириш, шаҳар ва қишлоқларимизни обод қилиш, юртимизнинг халқаро миқёсдаги обрў-эътиборини юксалтириш йўлида эришадиган натижаларимиз тобора яққол намоён бўлмоқда, уларни ҳар бир юрдошимиз ўз ҳаётида сезмоқда, ҳис этмоқда.

Дунёдаги мураккаб сиёсий-иқтисодий вазиятга қарамай, ислохотларни изчил давом эттириб, янги босқичга олиб чиқишда биз учун барча ютуқларимиз омили, куч-ғайрат, гурур ва илҳом манбаи бўлиб хизмат қиладиган янги Конституция юртимизнинг бугунги тараққиёт даражаси, шону шухратига мос улкан ишларга пойдевор бўлувчи Бош қонундир. У Ўзбекистон ҳаётидаги эволюцион ривожланишдан келиб чиқаётган ҳаётий заруратдир.

Конституциянинг янги тахририга асосан, инсон билан давлат органларининг ўзаро муносабатларида юзага келадиган қонунчиликдаги барча зиддиятлар ва ноаниқликлар инсон фойдасига талқин этилади, ижтимоий муносабатлар чексиз шакллarga эга, уларни норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда тўлиқ кодификация қилиб чиқиш амалда имконсиз, эндиликда қонунчиликда аниқ белгиланган қўйилмаган масалаларда зиддият юзага келса, масала давлат эмас, инсон фойдасига ҳал этилади. Бундан ташқари, турли ҳужжатларни юриштида давлат органлари томонидан хато-камчилик ўтган тақдирда, масалан, пенсия тайинлашда тегишли ҳужжатлар базадан топишмай, ноаниқлик юзага келганда ҳам вазият фуқаро фойдасига ҳал этилиши керак. Конституциянинг янги тахририда инсон омили энг муҳим масала эканидан далолат беради.

Дарҳақиқат, инсон кадри улугланган юртнинг келажаги ҳам буюк бўлади. Бу янги Ўзбекистоннинг Конституциясида белгиланган энг муҳим меъёрлардир. Президентимиз таъкидлаганидек, "Айнан шу сабабли Конституциямизни эхтиром билан улуглашимиз, ҳар томонлама ўрганишимиз, унга изчил амал қилишимиз, Асосий қонунимизда мужассам бўлган аждодларимизнинг буюк мероси ва умуминсоний қадриятларини ёшларимиз қалбига синдиришимиз зарур".

Конституциявий тамойил:

БАРЧА НОАНИҚЛИКЛАР — ИНСОН ФОЙДАСИГА

сақлаш мақсадида чекланиши мумкин, ўқитувчилар алоҳида эътирофда, ер хусусий мулк бўлиши мумкин, ОАВ фаолиятига тўсқинлик қилиш жавобгарликка сабаб бўлади, давлат бошқарувидаги, маҳаллий давлат ҳокимиятидаги ўзгаришлар, ҳокимлар кенгаши раислигидан кетади.

Конституцияга бошқа қўллаб-қувватлаш ҳам қўшилган. Жумладан: Ўзбекистонда ўлим жазоси тақиқланади, агар шахсининг ўз айбини тан олганлиги унга қарши ягона далил бўлса, у айбдор деб топилиши ёки жазога тортилиши мумкин эмас, қонунни бузган ҳолда олинган далиллардан одил судловни амалга ошириш чоғида фойдаланишга йўл қўйилмайди, ҳар ким ўз шахсига доир нотўғри маълумотларнинг тузатилишини, ўзи тўғрисида қонунга хилоф йўл билан тўпланган ёки ҳуқуқий асосларга эга бўлмаган маълумотларнинг йўқ қилинишини талаб қилиши ҳуқуқига эга, давлат интернет жаҳон ахборот тармоғидан фойдаланишда таъминлаш учун шарт-шароитлар яратлади.

Конституциявий ислохотларда жамоатчилик, хусусан, фуқаролик жамияти институтлари иштироки — чинакам халқ Конституцияси гарови. Негаки, "инсон — жамият — давлат" конституциявий тамойилини амалга ошириш адолатли ва очик фуқаролик жамиятининг конституциявий-ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлаш, унинг институтлари роли ва мавқеини ошириш билан узвий боғлиқдир.

Юртимиздаги ўзгаришлар шабадаси халқимизга чинакам эрк берди, кадрини юксакка кўтарди. Ислохотлар марказида инсон тургани, қолган барча янгиликлари мана шу олий қадрият — инсон омили атрофида кечгани бугунги сиёсатнинг эзгу ва халқларвар эканини таъминлади.

Алишер МҲМИНОВ,
сиёсий фанлар доктори,
профессор

Сўнги йилларда халқимиз янги улғувор марралар сари собит қадамлар ташлаганча барча тўсқин ва қийинчиликларни енгиб ўтиб, мохиятан бир-бирини тақозо этувчи сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий соҳалардаги изчил ислохотларни амалга оширмоқда. Бугун янги Ўзбекистон демократик тамойиллар, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари борасида умумэътироф этилган қонунларга асосланган, бош мақсади халқ учун эркин, обод ҳамда фаровон ҳаёт яратиш беришдан иборат бўлган давлатга айланди.

Шундай эзгу мақсадлардан бири аҳолининг кенг қатлами ва сайловчилар хоҳиш-иродаси бўлиши конституциявий ислохотларни амалга оширишдан иборат бўлди. Негаки, давлат ва жамиятда тўб ўзгаришлар рўй бераётган бир пайтда табиий равишда Конституцияга жиддий ўзгаришлар киритиш тақозо этилади. Зеро, ҳар қандай демократик ислохотлар чин маънода халқчил конституциявий асосга эга бўлсагина, янада бардовом бўлади, кўзланган эзгу мақсадларга эришади.

Бугун Ўзбекистонда кечаётган янгиликлари мазкур жиҳатлари билан ҳам кўпчилигини қизиқишига, ҳавасига сабаб бўлаётгани айни ҳақиқат.

Давлатимиз раҳбарининг 2022 йил ноябрини Олий Мажлис ва халқимизга йўллаган Мурожаатномасида "Жоназон Ўзбекистонимиз миллий ривожланишнинг янги даврига дадил қадам қўймоқда. Ҳаётимизнинг барча жаҳаларида улкан ўзгаришлар юз бермоқда. Аҳолиимиз 36 миллиондан ошди. Хар йили сафимизга қарийб 900 минг янги авлод қўшилмоқда. Ўзбекистон деб аталмиш катта ва иноқ олинган хар бир аъзоси тинч ва фаровон ҳаёт кечириши учун зарур шарт-шароитлар яратиш йўлида тинимсиз изланамиз. Якунига етаётган 2022 йил гоят мураккаб ва синовли йил бўлди, десам хар томонлама тўғри бўлади. Ушбу даврда тўпланган тажрибамиз бир ҳақиқатни яққол исботлаб бермоқда: тараққиётга — фақат машаққатли ва жасоратли меҳнат орқали эришилади", деб айтган гапларида улкан маъно мужассам.

Жорий йилнинг "Инсонга эътибор ва сифатли таълим йили" деб эълон қилинганидан ҳам билиш мумкинки, юртимизда инсонга эътибор тобора ортиб бормоқда. Ўзбекистонда юритилаётган давлат сиёсати марказида инсон ва унинг манфаатларини таъминлаш устувор вазифа этиб белгиланди. Бу сиёсат бир йил билан чекланиб қолмаслиги, доимо бардовом бўлиши аён. Чунки янги тахрирдаги Конституциямиз муҳиятида инсон кадри улугланиши бош тамойилга айланган.

Конституция нега янгиланди? Дунё давлатлари тажрибасидан ҳам маълумки, конституциявий ислохотлар хар

бир давр тақозо қилувчи жараёндир. Шавкат Мирзиёев 2021 йил 6 ноябрь кунини инаугурация маросимидан нутқидан Конституция ислохоти ҳақида айтган эди. Давлатимиз раҳбари ўша йили декабрь ойида, Конституция кунини арафасида халқимизга йўллаган табрида "Конституцияни янгилашдек гоят муҳим, стратегик вазифани ҳал этишда етти марта эмас, етмиш марта ўйлаш" зарурлигини таъкидлаганди. 2022 йил май ойида конституциявий комиссия тузилиб, ҳужжатни янгилаш жараёни бошланди.

Конституция матни олимлар ёки мутахассислар томонидан кабинетларда ўтириб ёзилмади. Аввал халқимизнинг фикри, тақлифлари икки босқичда ўрганилди, шундан сўнг Конституция лойиҳаси тайёрланди. Авваллари Конституция қабул қилишда дастлаб лойиҳа ишлаб чиқилди, кейин халқ муҳокамасига қўйилган. Янги тахрирдаги Конституция тараққиёт этган давлат — янги Ўзбекистонни қуриш гоёси атрофида бутун жамиятимизни жиғлаштиради. Бу эса ҳужжат том маънода халқ Конституцияси бўлганидан далолатдир.

"Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги конституциявий қонун лойиҳаси умумхалқ муҳокамаси учун қўйилди. Бунинг учун "Meningkonstitutsiyam.uz" платформаси, @meningkonstitutsiyam_bot телеграм боти ишга туширилди. Муҳокамалар жараёнида аҳолиимиздан жами 220 мингдан зиёд тақлиф келиб тушган. Бош қонунимизнинг 65 фоиз матни халқимиз тақлифлари асосида янгиланди. Инсон ҳуқуқларига оид нормалар 3 баробардан ортққа ошди.

1992 йилдан буён Конституцияга жами 15 марта ўзгариш киритилган эди. Бу сафар эса ўзгаришлар кўлами катталиги сабаб ҳужжатнинг янги тахрири қабул қилинди. Янгилаш натижасида Бош қонундаги моддалар сони 128 тадан 155 тага, ундаги нормалар эса 275 тадан 434 тага ошди. Умуман, Конституция 65 фоиз янгиланди.

Янги тахрирдаги Конституцияда энг муҳим ўн та йўналишда рўй берган ўзгаришлар куйидагилардир: Ўзбекистон — ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий давлат, Конституция тўғрисида тўғри амал қилади, имтиёзлар қонунда ёзиб қўйилиши шарт эмас, барча ноаниқликлар — инсон фойдасига, инсон ҳуқуқлари ижтимоий ахлоқ ва жамоат тартибини

ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК

ЎЗБЕКИСТОН — БРИТАНИЯ КЕНГАШИ

Иқтисодий алоқаларнинг янги уфқи томон йўл очмоқда

Муҳиддин КАЛОНОВ,
иқтисодиёт фанлари доктори, профессор

Мамлакатимиз ташқи сиёсий стратегияси хорижий давлатлар билан савдо-иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш, хорижий инвестициялар, илғор технологияларни ишлаб чиқаришга жалб этиш, маҳаллий экспорт географиясини кенгайтириш соҳасида янги қирраларни очди. Нажидада юртимизга беvosита хорижий инвестициялар оқими ўсди, уларнинг ҳажми йилдан-йилга ортиб бораётгир.

Ўзбекистон — Британия савдо ва саноат кенгаши (УВТС) йиғилиши бу йўлдаги самарали тадбирлардан биридир. Навбатдаги йиғилиш яқинда Лондон шаҳрида бўлиб ўтди.

Хар йили УВТС доирасида Ўзбекистон ва Буюк Британиянинг ҳуқумат вакиллари, бизнес раҳбарлари алоқа ўрнатиш ҳамда икки томонлама савдонини муҳокама қилиш учун бир жойга тўпланди. Бу гал ҳам йиғилишда тегишли вазирлик ва идоралар, тармоқ бирлашмалари, банклар, шунингдек, дипломатик миссиялар раҳбарлари, ишбилармон доира вакиллари, соҳа экспертлари иштирок этди.

1994 йилда Ўзбекистон ва Буюк Британия ҳуқуматлари томонидан ташкил этилган, хар йили ўтказиладиган УВТС икки томонлама савдо ва инвестиция-

ларни ошириш имкониятларини муҳокама қилиш платформасидир.

Икки давлат ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми сўнгги 5 йилда икки баробардан зиёд ошиб, жорий йилнинг 10 ойи якуни бўйича 315 миллион долларни ташкил этди. Ўзбекистонда Буюк Британия капитали иштирокидаги 273 корхона фаолият юритмоқда.

Бу йил Лондон шаҳрида жонли форматда бўлиб ўтган тадбирда йирик корхоналарнинг IPO режалари, давлат-хусусий шериклик ва инфратузилма лойиҳалари, евробардан бўйича хорижий экспертлар билан жонли муҳокамалар ўтказилди. Шунингдек, таълим соҳасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш, трансмиллий таълим (ТНЕ) соҳасидаги ҳамкорлик имконияти ва стратегияларнинг ўзаро ўсиш потенциалларидан

самарали фойдаланиш масалаларида маъруза қилинди.

Буюк Британия томони Ўзбекистондаги олий ўқув юрталарида бошқарув моделини такомиллаштириш ва таълим сифатини янада оширишда кўмак беришга тайёрлигини билдирди. Шу мақсадда Ўзбекистон Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги билан ҳамкорликда Буюк Британиядаги таълим ташкилотлари экспертларини жалб қилган ҳолда университетларда айни шу йўналишга қаратилган икки алоҳида лойиҳа амалга оширилади.

Ўзбекистон томонининг икки давлат университетлари форумини ўтказиш амалиётини давом эттириш ташаббуси ҳам қўллаб-қувватланди. Кейинги форумини 2024 йилда Тошкентдаги Халқаро Вестминстер университетига ўтказишга келишиб олинди.

Йиғилишда ўзаро савдонинг бугунги ҳолати, шунингдек, Ўзбекистон бозори Британия бизнеси учун тақдим этаётган имкониятлар, икки мамлакат ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш истиқболлари ҳақида ҳам сўз юритилди. Ўзбекистон молия бозори ва Буюк Британиянинг молиявий хизматларидаги илғор ютуқлар бўйича тажриба алмашиш мумкин бўлган ҳамкорлик соҳалари, ўзаро ўсиш имкониятлари ва фойдали халқаро молиявий стратегиялар ҳақидаги саволларга жавоб берилди.

Британия вакиллари аэропортлар, темир йўллар ва пулли йўллар бўйича инфратузилма лойиҳаларини ишлаб чиқиш юзасидан маълумот тақдим этилди.

Сўнги йилларда Ўзбекистон транспорт соҳасида қўллаб муҳим лойиҳалар рўёбга чиқарилди. 2030 йилгача ҳам транспорт соҳасида стратегик жиҳатдан муҳим лойиҳалар амалга оширилиши белгиланган. Тошкент — Самарқанд ва Тошкент — Андижон пулли автомобиль йўлини қуриш, Бухоро ва Урганчдаги

халқаро аэропортларни реконструкция ва давлат-хусусий шериклик тамойили асосида модернизациялаш, Сурхондарё вилоятида янги пулли туннель ҳамда Тошкент — Самарқанд янги алоҳида тез-юрар темир йўли қурилиши лойиҳалари шулар жумласидан.

Геосиёсий воқеалар туфайли Шарқ-Ғарб йўналишида ҳамда Жанубий ва Жануби-шарқий Осиё минтақаси мамлакатлари билан савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш тобора муҳим аҳамият касб этмоқда. Шу сабабли йўналишларни диверсификация қилиш ҳам бугуннинг долзарб масалаларидан бирига айланди. Бу йўналишларда ер ва мультимодал йўлақлар салохиятидан янада самарали фойдаланиш учун глобал узлуксиз етакчи бериш занжирини яратувчи ягона транспорт тармоғини шакллантиришни яқунлаш зарур.

Шу боис, британиялик инвесторларга Ўзбекистон — Афғонистон — Покистон ва Хитой — Қирғизистон — Ўзбекистон темир йўлларини қуриш бўйича халқаро лойиҳаларни амалга оширишда ҳамкорлик тақлиф этилди.

Бу лойиҳалар амалдаги халқаро транспорт йўлақлари самарадорлигини ошириш ва янги халқаро транспорт йўлақларини шакллантириш, янги бозорларга чиқиш, йўналишларни диверсификация қилиш ва ташқи географиясини кенгайтириш, шунингдек, қўшимча транзит ҳажмини жалб этиш имконини бериши билан аҳамиятлидир.

Тадбир якунида Ўзбекистон — Буюк Британия иқтисодий, савдо ва инвестициявий алоқаларини янада кенгайтириш бўйича қўшма "Йул харитаси" ҳамда учрашувлар довомида эришилган натижаларни амалга ошириш бўйича қатор келишув ва меморандумлар имзоланди.

НУҚТАИ НАЗАР

ҚОНУН БИЛАН МУСТАҲКАМЛАНГАН ҲАМЯКИҲАТЛИК

Ўзбекистон — умумий уйимиз. Ана шу оддий, лекин ғоят самимий жумла ҳақида ҳеч ўйлаб кўрганмисиз? Тўғри, биз, ўзбеклар учун шу юрт азиз ва мўътабар, киндик қонимиз томган Ватанни ҳар биримиз ардоқлаб, қадрлаймиз. Дунёнинг қай бурчида бормайлик, бир зумда мана шу бағрикенг дийёрни, унинг меҳмондўст, танти ва мард халқини кўрсаймиз...

Ўзбекистон айни пайтда ўзга миллат вакиллари бўлган миллионлаб юртдошларимиз учун ҳам жонажон Ватандир. Асрлар давомида шундай бўлиб келган ва бундан кейин ҳам шундай бўлади.

— Азалдан Ўзбекистонда турли миллат вакиллари истиқомат қилиб келади, — дейди Маданият вазириликнинг ҳузуридаги Миллатлараро муносабатлар ва хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқалари қўмитаси масъул ходими Ғайратулла Шукуров. — Ҳеч бир миллат вакилига ёвқараш бўлмаган. Иккинчи жаҳон уруши даврини эслайлик. Темирчи Шоаҳмад Шомаҳмудов беомон уруш кетаётган ҳудудлардан юртимизга кўчирилган турли миллат фарзандларини бағрига олган, оқ ююб, оқ тараган, вояга етказган. Тақдир тақозоси билан Ватанимизга келиб қолган ёки шу ерда туғилган ўзга миллат вакиллари ўзбек ҳамшира сийлаган, уйнинг тўридан жой берган. Бугунги кунда 36,4 миллиондан зиёд аҳолиси бўлган ҳур ва обод ўлкада 130 дан ортиқ миллат ва элат, 16 диний конфессия вакиллари истиқомат қилади. Улар учун таълим қораллоқ, рус, тожик, қозоқ, қирғиз ва туркман тилларида олиб бориладиган мактаблар мавжуд. Энг муҳими, мазкур мактаблар учун дарслик ва қўлланмалар ўзимизда тайёрланиб, чоп этиляпти. Бундай ғамхўрлик дунёга ибрат бўлишга арзийди.

раиси Гулдона Аветурдиева. — Ўзбекистонда 202 миңдан ортиқ туркман яшайди. Уларнинг ўз урф-одати, миллий қадриятларини ардоқлаши, ривожлантириши учун ҳеч қандай монелик йўқ. Марказимиз ва унинг бўлинмаларида Наврўз, Мустиқлик, Конституция куни каби умумхалқ байрамлари шоду хуррамлик билан нишонланади.

Ўзбек ва туркман азалдан бир-бири қадрлаган, кўшни ва қондош бўлган. Ўша аъёнлар бугун ҳам бардавом. Фарзандларимиз 44 та туркман мактабда таълим олмақда. Мустиқлик йилларида Ўзбекистон Республикаси Президенти фармони билан туркман миллатига мансуб юзлаб юртдошларимиз давлат мукофотлари билан тақдирланди. 2021 йилда мен ҳам “Дўстлик” орденига сазовор бўлдим. Бу Ўзбекистон ҳукуматининг ўз қардошларига қўрсатган чўқур эҳтироми рамзидир.

Тошкент шаҳрида кўрам “Ашхобод” сайлгоҳининг очилгани, пойтахтимизнинг марказий кўчаларидан бирига туркман халқининг буюк шоири ва мутафаккири Махтумқули номи берилгани, Хоразмда “Улли Ҳовли” Ўзбекистон — Туркманистон туризм мажмуаси ташкил этилгани икки биродар халқ ўртасидаги дўстлик ришталари тобора мустаҳкамланиб бораётганининг ёрқин далилидир.

...Иқболой чегарадан бағри хун бўлиб қайтди. Бу не кўргилик, падари бузруквори бандаликни бажо этса-ю, уни сўнгги манзилга кузатишга боролмасми?

Чегара постидаги ходимлар унга кўлидаги паспорт билан Ўш вилоятига умуман ўтолмаслигини, бунга қатъий чеклов қўйилганини айтганида, кўзларидан ёш сизиб чиқди. Ахир қани инсонийлик, шу ҳам адолатданими?

1991 йилда ҳозирги Ўзбекистон Миллий университетининг кимё факультетини битирган Иқболой Кўргонтепага келин бўлиб тушаман, деб уйламаганди. Дастлабки йилларда у Ўшга бориб-

келиб юрса-да, кейинчалик Ўзбекистон фуқаролиги бўлмаган шахс сифатида ўз юртига бориш ҳуқуқидан маҳрум этилди. Чекловлар туфайли улар билан сўнгги бор видолаша олмади. Бу унинг қалбига аччиқ армон бўлиб қолди...

— Ўша йилларни эсласам, юрагим титраб кетади, — дейди айни пайтда Андижон вилояти Кўргонтепа туманидаги 27-умумтаълим мактаби кимё фани ўқитувчиси Иқболой Тиловолдиева. Ўз вилоятининг Қорасув шаҳарчасида туғилган ўзбек қизиман. Ҳар бир инсон туғилиб ўсган юртига тапгинади. Аммо қиз бола палаҳмон тоши. Тақдир экан, Қорасувдан Кўргонтепага келин бўлиб тушдим. Паспортим Қирғизистонники. Кейинчалик менга туман ички ишлар бўлими томонидан паспорт вазирасини ўтайдиган ҳужжат берилди. Аммо бу ҳужжат менга туғилиб ўсган қадрдон юртимга бориш, ота-онам, жигарларим билан дийдорлашиб қайтиш ҳуқуқини бермасди. Яқинларимни йиллар мобайлида қўролмаганман. Хайриятки, 2019 йилда Ўзбекистон фуқаролигини олдим, энди шу юрт фуқаросиман. Шундай қувончга етказгани учун Аллоҳга беҳисоб шукр. Ҳозир чегараларимиз очик, хоҳласак, дунёнинг ҳар қандай давлатига чиқамиз, хоҳласак, ўзга дийёрда яшовчи қариндош-уруғларимизни йўқлаймиз. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан яратиб берилган бундай шароит менингдек сарсон бўлган минглаб инсонларнинг муаммосига чек қўйди.

Муаллима яқин ўтмишини эслаб афсус билан йиғлайди, балки юрагига муҳрланган армон энди бошқача ҳиссиётга айлангани, балки қисматдошларига енгиллик бўлгани учундир... Нима бўлишдан қатъи назар, бу юрда инсон қадрланиб, унинг манфаатлари ҳимоя қилинапти. 2016 йилга қадар узоқ йиллар давомида Иқболой Тиловолдиева сингари чигал тақдир эгаларининг Ўзбекистон фуқаролигини олиши жуда қийин кечган. Маълумотларга кўра, Ўзбекистонда 1992 йилдан 2007 йилга қадар 480 киши фуқаролик олган, холос. 2007 йилдан 2016 йилгача бирорта шахс Ўзбекистон фуқаролигини ололмаган. Ҳозир эса бундай имкониятни қўлга киритган шахслар 70 миңдан ошиб кетди. Бу янги Ўзбекистонда амалга оширилаётган инсонпарварлик сиёсатига яққол мисол эмасми?

Поп Наманган вилоятининг тоғли тумани. Худуддаги қўлаб қишлоқ ва маҳаллаларда ўзбеклар билан бирга тожик ва қирғиз миллатига мансуб юртдошларимиз ҳам ўзаро дўст, аҳил-иноқ бўлиб яшаб келмоқда. Туман марказидан 47 километр узоқдаги Чодак қишлоғининг табиати ўзгача. Аҳоли асосан, боғдорчилик билан шуғулланади ва кўп қисмини тожиклар ташкил қилади. Қишлоқдаги 50-умумтаълим мактабда таълим олаётган тожик ўғил-қизлари эса ўз тили, маданияти ва урф-одатларини эгаллаб, мустиқил ҳаётга тайёрланмоқда.

— Тожик миллатига мансуб отабобларимиз, момоларимиз учун Чодак азиз ва мўътабар маскан бўлган, — дейди 50-умумтаълим мактаби директори Пўлатжон Аъзамов. — Кўшни қишлоқ ва маҳаллаларда истиқомат қилувчи ўзбеклар билан жуда яқинмиш, қиз бериб, қиз оламини, тўй-маъракамиз бир. Тожик ва ўзбекнинг урф-одатлари, турмуш тарзи, феъл-атвори деярли бир хил. Мактабимизда таълим олаётган тожик болалар ўз тили ва урф-одатларини мукаммал эгаллаб улгаймоқда. Улар ўзбек тенкурчалари билан аҳил-иноқ, ҳеч қачон ўрталарида зиддият бўлган эмас. “Ташаббусли бюджет” лойиҳасида ғолиб чиққанмиш эвазига мактаб қиёфаси 2022 йилда буткул ўзгарди. Порта, стол-стуллар янгиланди. Ҳар бир хонага кузатув камераси ўрнатилди. 5 донга ақли доска ўқувчилар хизматида. Жорий ўқув йилида 47 нафар ўқувчимиз мактабни тамомлайди ва мустиқил ҳаётга қадам қўйди. Уларнинг келажакка ишончи мустаҳкам. Чунки улар инсон қадри улғуландиган, барча учун тенг шароит ва имкониятлар яратилган Ўзбекистон фарзандлари эканини жуда яхши билади ва бундан фахрланади.

Бу йил Сирдарё вилояти ташкил этилганининг 60 йиллиги нишонланди. Шимолий қисмидан Қозоғистон, жануби тарафдан Тожикистон билан чегарадош ушбу вилоятнинг том маънода турли миллат вакиллари истиқомат қиладиган ҳудуд дейиш мумкин. Қайси туманига борманг, рус, қозоқ, тожик, қорейс, татар, қирғиз ва бошқа миллат вакиллари аҳилликда яшаётганига гувоҳ бўласиз. Гулистон давлат университетига узоқ йиллар меҳнат қилган табаррук ёшдаги зиёли Абсалом Жонибеков ана шундай юртдошларимиздан бири. У Янги ҳаёт маҳалласида яшайди.

— Ўзбекистон мен каби қирғиз миллати вакиллари учун ҳам жонажон Ватан, — дейди Абсалом Жонибеков. — Эт билан тирноқни ажратиб бўлмаганидек, қирғиз ва ўзбекни ҳам айро тасаввур қилиш мумкин эмас. Ота-боболаримиз Зомин туманининг Сувлисой қишлоғида ўтқор бўлиб яшаган, бошқача айтганда, биз учун Ўзбекистон — Ватан, уйсиз тақдиримизни ҳам, тарихимизни ҳам тасаввур қила олмаيمиз. Мен ана шу қишлоқда туғилдим, ўсдим, она тилим билан бирга ўзбекчани ҳам мукаммал билмаман. Узоқ йиллар Гулистон давлат университетининг биология кафедрасида ишлаб, талаба-ёшларга шу фандан сабоқ бердим. Университетда ишлаб туриб, фан билан шуғулланганим ва биология фанлари номзоди, доцентлик илмий даражаларига эришдим. 2007 йилда “Дўстлик” ордени билан мукофотландим. Бир олимни ардоқлаш, қадрлаш шунчалик бўлар! Тақдиримдан, умр йўлимдан минг бора розиман! Ўзбекистоннинг кўп миллатли халқига таъзим қиламан. Дунёда қиёси йўқ бағрикенг дийёрнинг Конституцияси қабул қилинган кун — улғувор байрам билан барча юртдошларимизни табриқлайман.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист Хулкар ТҲИМАНОВА тайёрлади.

Давлат ўз фаолиятини инсон фаровонлигини ва жамиятнинг барқарор ривожланишини таъминлаш мақсадида қонунийлик, ижтимоий адолат ва бирдамлик принциплари асосида амалга оширади.

(Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 14-моддаси)

МАЪНАВИЙ ЯНГИЛАНИШНИНГ ЮКСАК НАМУНАСИ

Бугунги кунда Конституциямиз мамлакатимизда суверен демократик давлат барпо этиш, инсон манфаатлари, ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, иқтисодий ва ижтимоий ривож ва турмушимиз фаровонлигини юксалтиришнинг асосий ҳуқуқий кафолати бўлиб хизмат қилмоқда.

Зеро, Бош қонунимизнинг барча тамойиллари, аввало, инсон ва фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга қаратилган бўлиб, давлатнинг мажбуриятини таъминлашда акс этади.

Аждодларимиз ҳар қандай шароитда ҳам ўзлигидан, аслиятдан узоқлашмаган ҳолда илму фанга, маърифатга, маънавий ахлоқ мезонларида дунёга ибрат бўла олгудек мактаб яратган. Янги таҳрирдagi Конституциямизнинг ҳар бир моддаси ана шундай буюк ўзлик, халқимиз иродаси, руҳияти, ижтимоий онг ва маданиятини акс эттириши билан ҳам алоҳида аҳамият касб этади.

Унда давлат ўз фаолиятини инсон ва жамият фаровонлигини кўзлаб, ижтимоий адолат ва қонунийлик принциплари

Юртимизда шаклланаётган янги маънавий маконнинг пой-девори ижтимоийлик, маънавий етуклик, ахлоқий поклик ва инсоннинг вайрон амри билан яшаш асосида қурилади. Дарҳақиқат, шундай. Замонавий муҳитда фуқароларимиз ўз тақдирига дахлдорлик, руҳий бирдамлик, умуммиллий манфаатлар борисида мардлик намунасини кўрсата олишга тайёр бўлади.

Таълим сифатини ошириш йўлидаги ислохотларнинг тобора жадаллашуви, яратилган имкониятлар кўлами кенгайиб бораётгани янги таҳрирдagi Конституциямизнинг ҳаётбахш кучи амалда бўй кўрсатаётганидан дарак беради. Зеро, мамлакат қудратини намоян қилувчи, тараққиётини белгиловчи куч илм-фан ва тарбиядир.

асосида амалга ошириши белгилаб қўйилган. Дарҳақиқат, адолат ва ҳақиқат бош ғояси бўлган, инсон шаъни ва қадр-қимматини улғулган, тарихий маданий меърос ва қадриятларнинг ҳуқуқий кафолатини таъминлаган Конституциямиз асосида маънавият, инсонпарварлик ғоялари мужассам.

Янги Ўзбекистонда халқни рози қилиш, инсон қадрини улғуллаш, очик демократик давлат барпо этиш ва давлат қурилишида устувор бўлган “инсон — жамият — давлат” тамойили конституциявий ислохотларнинг бош мезони бўлди.

Бош қонунимизнинг ғоя ва нормаларида халқимизнинг кўп асрлик таъриба ва маънавий қадриятлари, бой тарихий-ҳуқуқий мероси акс эттирилгани унинг ҳаётлиги кафолатидир.

Мафҳуза ЮЛДАШЕВА, Тошкент молия институтининг доценти, сиёсий фанлар бўйича фалсафа доктори

ГАЗЕТАДАГИ МАТЕРИАЛЛАРНИ ЛОТИН ЁЗУВИГА АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК АЛИФОСИДА УҚИШ УЧУН МАЗКУР QR-KODНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ.

“Янги Ўзбекистон” ва “Правда Востока” газеталари таҳририяти ДМ
МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси
Вазирилар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Салим ДОНИЁРОВ

Таҳририятга келган кўлемлар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида саҳифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “ШАРҚ” НМАК масъул.
Босмахона телефони: (71) 233-11-07

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Аxbорот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашир индекси — 236. Буюртма Г-1246.
43301 нусхада босилди.
Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А2.
Баҳоиси келишилган нарҳда.

“ШАРҚ” наشريёт-матбаа акциядорлик компанияси Босмахонасида чоп этилди.

Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Баҳор Хидирова
Мусахҳис: Мапоҳат Минғобоева
Дизайнер: Хуршид Абдуллаев

Манзилими:
100060, Тошкент шаҳри,
Шахрисабз кўчаси, 85-уй

ЎзА яқуни — 23:10 Топшириди — 00:10

Қабулхона: (71) 233-56-33 Девонхона ва эълонлар: (71) 233-70-98 E-mail: info@yuz.uz Веб-сайт: www.yuz.uz: (71) 233-47-05